

Yesu Kilista **Ná-Kulakεlεmai** **Zan Uε** **Sevei lɔɔzeizuve ma woo** **mɔungiti**

Kulakεlεma Zevei ɔa é ga Minazegε Niinei ma zεve ɔaaβelagi. Tɔ ɔa βalaa keelai Zan seveni ga ɔaaβela (1:1), kona vuutaavuugo maazu lɔɔlugo (95) ɔεɔala levegai ma, Kilista zɔlɔɔga vɔluma. Zan naa nɔ ɔa é Woo Niine Uagɔi zεveai, nii daaseigi ba, ta seve savagɔi zɔiti, niiti daaseigi ti va. Nui ti ɔeni Zan ɔwεε βalaa ga «Kaladɔpoi nii Yesu nεeni ve» (Zan 13:23). E Kulakεlεma Zevei ɔεeni zie zaama yooi zu, daa ga Patemɔse, mazɔlɔ ti soni, ti lii la miná, é Woo Niine Uagɔi laazeelini, nii pilegai Yesu Kilista va (1:9).

Kulakεlεma Zevei ɔεε ungi Zan ve, naa ɔa ga é kala nuiti iɔɔɔ ga ti ɔε ga wooɔεɔila nua Yesu Yesu Kilista ve, ta é kitogi ve tiya, mazɔlɔ Yesu ɔaaɔalema vai ma yeeɔεɔalai maaβuɔaa (1:3; 22:7). E sevei leveni keletieinti pe ma, ma un ge daa ma mεε ga Egilisi lɔfelaiti ma (2:1–3:22). Zan βɔɔɔi ɔε ná-sevei ɔa ga kulakεlεma βɔεiti (1:3), é maaniini mɔinmɔin seɔeve ná-sevei zu ná pe, nii a ke fai niiti é ti ɔaai, é ti zuɔula. Sevei nii ɔula ve ga Minazegε Pɔlɔmai ná tanigaani, ma un ge daa ma mεε ga Zakali 6:1-8. Puvu dɔfelaiti ta ziawɔ lɔfelaiti kula ve ga ve ta nimiza vaiti GALA ge ti zeini Ezipete ma ga maɔɔlo βakoi (Egz 7:1–9:35). Kulakεlεmai ɔa βɔεzu é vile yeeɔεɔala ɔaaβelagi va, é ɔε Yesu ɔa

ƒɛɛzu ga pile sɔlɔɔ nui, ta zɔiti kpein ti laazu tɔun da, naati ta ƒɔɔƒɔ zɛnvui zɔlɔɔ. Sɛvɛi nii wo loo ƒisu faan, ta ɛ kitogi ve wo ya ga Yesu ƒa vaazu volu fala.

Unsosu

1. Zan tɔɔzeivɛ ga ɛ dɛɛ bɛ ƒa ɛ ga tɔun, ta vele ɛ kulakelamai zɔlɔɔgai la (1:1-20).
2. E keela wooi laazeelini, nii ɛ zɔlɔɔni Yesu bɔƒɔi ya, Egilisi ɔfelaiti faa ma (2:1-3:22).
3. Naa vɔluma ɛ poo ɔfelaiti ta-vai zuƒula (4:1-8:5), ta puɔvɔ ɔfelaiti (8:6-11:19).
4. Naa pɛ poluma Zan bɔvɛ ɛ lo anzanui va, nii Vamɔƒɔgi ƒɛni kpɛɛzu, ta sua felegɔiti, naa vɛɛ baala zivɔi va (12:1-14:20).
5. E zɛba ɛ ziiƒaawana ɔaawɔ ɔfelaiti ta-vai zuƒula (15:1-16:21).
6. Naa vɔluma velei GALA ge pile sɔlɔɔsu da sili nuiti geɛƒɔlɔgi zu, Zan naa ɔalaa suƒulavɛ (17:1-20:15).
7. E nɔ-sɛvɛi ƒaaɔelagɛ ga, geɛƒɔlɔ niinɛiti ta zou niinɛi niiti ti vaazu folo ƒaaɔelagi, ɛ naati kevelei zuƒula (21:1-22:21).

Woo lɔɔzeigi

¹ Sɛvɛi nii zu vai ƒa ga kulakelamai nii Yesu Kilista sɔlɔɔni, nii GALA ge feeni zea ga ɛ dɛɛ ga nɔ-botigɛ nuiti, fai niiti ti vaazu ƒɛɛzu fala. Kilista nɔ-geezuƒeelai leveni, ɛ ti lɛ ga nɔ-botigɛ nui Zan.

² Zan ƒɛni ga zeelei, ga ɛ GALA daawooi ta Yesu Kilista nɔ-zeele wooi ta nii kpein ɛ kaani, ɛ naati daazeeli.

³ Undaanɛ nu ƒa ga naama nui, zɔi ɛ niima zɛvɛi zu ƒulakelama bɔɛiti kalasu, ta naati ti woilosu ma,

naa vεε niiti ti ziezū ga niiti ti zεvεai su! Mazoloo su vaiti ke yeei maaδuɣaa.

Tuvogi ta maamusεi

⁴ Nεi gε ga Zan, nà niima zεvεi levesu Azi yooi zu Egilisi lɔfelaiti ma. Zaalai la wo ma, ziileigi ve wo vε, naa ya, nii é ná, nii é ɣeni ná, nii é vaazu, é ve wo ya, zεnvu lɔfelaiti zea, ti ná-masa kpɔkpɔgi ɣakalavε,

⁵ é ve wo vε, Yesu Kilista ya, nii é ga woogεɣila zeelei ta Doun Zunu mɔungi, é wuzegeni, é ɣula saai ya, etea masagiti ta-ɣundigii.

Tɔ ɣa é ade nea vε, é de unmɔɔni, é de ɣula da-ɣotoiti su ga ma namai,

⁶ é de ɣε ga ná-masadaɪ zu nuiti, zalaɣa ɣula nuiti Kεεɣε GALA ná-botii zu. Degεmu, lebiyai ta zobogi ta ga nɔnɔ eyεsu ɣɔ! Amina!

⁷ Wεε, toɣa yεsu tonaɣiingi zaama, é va! Eεε pε ka ka, anεε zɔiti ti bɔɔni. Etea nuβusei pε ka wolo ná-faa zu. Ungo, zekana a ɣε la! Amina!

⁸ Maligii GALA ge ɣε ma: «Nà ga Alefa ta Womega,»* zɔi é ná, é ɣeni ná, é vaazu, Zεbεi-Pε-Maligii.

Zan Kilista ná-kulakelamai ɣaa vai

⁹ Nòun nà Zan, nà ga wo-ɣεeloin, nà nɔnɔ zolɔɔsu wo zaama kidaavili fai zu, ta GALA ná-masadaɪ zu, ta ziilɔɔi zu, ada-ɣilibalai zu da Kilista, nuiti ti liini ga ze zie zaama yooi zu, daa ga Patemɔse, tɔɔzei GALA daawooi va gε daazeelini, ta Yesu ná-zeele wooi nii gε boni.

* **1:8 1:8 Alefa ta Womega:** Geleke zεvε ɣaei ma mɔungi ta ma ɣaabelagi. Naama wooi voluve ɣa ga «ma mɔungi ta ma ɣaabelagi», ɣaa «tɔɔzeizuvε ta gaabelasuvε».

¹⁰ Maligii ná-dooḡo foloi, GALA Zenvui yeini mà, gè woo wolai ta menini pòluvelei, eḡe puvu fεε wooi,

¹¹ é ḡa ḡe ma: «Niiti è ti ḡaazu, ti zεve seveì zu, è teve Egilisii lofelai niiti ma: Efeze, ta Simiiline, ta Pεelegame, naa υεε Tiyatiil, ta Saalede va, é υεε Filadelfi, ta Laodisé va.»

¹² Gè latini, gè ḡe gè wooi naa ḡwεε, é ḡeni bεezu pò. Tàtigai ma, gè fitina zei ani lofelaiti kaani, ti ga zanugi.

¹³ Gè nui ta ḡaani loni zanu fitina zei aniiti saamave, eḡe nu ná-doun zunui, maagilini ga kwεpele seḡezuḡoozagi, zanu saamaḡiligi besagai kakai wu.

¹⁴ Nɔungi ta nɔundegaiti ti ḡoleni eḡe baala dega ḡolegi, ti ḡole eḡe kobe kolegi, gaazuḡezaiti ti volozu eḡe abuzogi,

¹⁵ kḡḡaiti ti ḡeni eḡe kolu bḡigi, kpoidai abuzulugi zu, gooi ḡeni eḡe zie wolai zulu gooi.

¹⁶ E somideḡa lofelaiti soni yeezai ya, gaavele boḡa zḡkpḡ ḡaaligi, naa ḡeni ḡulazu daave, gaazuve ḡeni volozu eḡe foloi, siegi zu é toozu la ga zebei pe.

¹⁷ Siegi zu gè kaani la, gè looni kḡḡi wu, eḡe nà za. E yeezai υεeni mà, é ḡe mà: «Mina lua pa! Nà ḡa gè ga ma mɔungi ta ma ḡaabelagi,

¹⁸ nii é vulua. Gè zaani, keε weε, nà vulua eyesu ḡḡ, nà ḡa saai ma baḡuiti ti zèa ta ḡḡvealaazu baḡui.

¹⁹ Naa ḡa é ba, naa zεve, niiti è ti ḡaa: niizu vaiti, ta niiti ti vaazu ḡεezu naa volu.

²⁰ Weε, somideḡa lofelaiti è ti ḡaazu, ti zoni zèezai ḡa, ta zanu fitina zei ani lofelaiti, dḡḡuzu vai naa voluve ḡa é ga nii: Somideḡa lofelaiti ta ga

Egilisi lofelaiti ta-geezugeelaiti, zanu fitina zei ani lofelaiti ta ga Egilisi lofelaiti.

2

Sevei é leveni Efze Egilisii ma

¹ «Sevei gɛ, è teve Efze Egilisii ná-geezugeelai ma: «Wele, zoi somidega lofelaiti ti zoni zeezai ga, é ziez zanu fitina zei ani lofelaiti saama, naa ga é nii wosu:

² « «Gè è-zie veleiti kwɛɛ, da-wotii, ta da-yiilɔɔi. Gè kwɛni ga è la yeezeida nu ɲɔiti bu: E naati sugɔɔga, niiti ti bɔɔɔ gɛɛzu ga keelaiti, è kaani ga ta ga zɛɛ nuiti, ti la ga keela.

³ Ziilɔɔi ga è ya, è bɔba nɔun maavele ma, è la gɛni iɲɔteveni.

⁴ Kele nii gè ma yelii losu è ma, naa ga é ga, è gɛlea nɛɛbei va, é gɛni è-yiimave mɔungi.

⁵ Naa ga é ba, gɪze degɛmu è loozuve zu, è è-zie vele maavalibo, è keɛwotiiti ke niiti è gɛa ti gɛɛzu mɔungi zu. Ni naa laade, nà vaazu è ɔɔ, gè da-vitina zei anii zɛgɛ losuve, ni è la è-zie vele maavaliboni.

⁶ Kele anɛɛ naa ve, faa vagɔ gɪla ka è ya, ga da naati keɛ vai wɔinzɛgezu niiti ti vilɛsu Nikola ná-kalagi volu, nii nà balaa gè wɔinzɛgezu.

⁷ « «Zoi nɔpɛ goiyege ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. Zoi a pile sɔɔɔ, nà zenvu wului ma waai ve zea, é mi, nii é GALA ná-taa vagɔi zu.»

Sevei é leveni Simiiline Egilisii ma

⁸ «Sevei gɛ, è teve Simiiline Egilisii ná-geezugeelai ma: «Wele, zoi é ga ma mɔungi ta ma gaabelagi, nii é zaani ta é vulu su volu, naa ga é nii wosu:

9 « Gè ða-bolbiti kwεε, gè ða-valadai gfwεε, keε gaamaz, è βeteυe! Niiti ti gε ta ga Zuifuiti, keε Zuifu la ga tiye, è-lɔɔɔi ti kologolosu, gè naa gfwεε, ta ga Setana lɛbi vɛlɛi ma nuβusei.

10 Mina lua ga ða vaazu kpɔɔi zɔɔɔsu. Wɛlɛ! Inɛgi gɔ vaazu tanigaani pilisu kasoi gɔ wo zaama ga é ti zuɔɔɔɔ, wa maanɔɔɔi zɔɔɔ gola folo puugɔ laawu. Gε ga woogɛgila nu eyesu saai, masa bɔɔɔgi é ga zenvu gelei, nà naa ve è ya naazu.

11 « Zɔi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. Zɔi a pile sɔɔɔ, saai velesiei la faa ɲɔu nɔpɛ kɛa la.»

Sevei é leveni Pɛlegame Egilisiiti ma

12 «Sevei gε, è teve Pɛlegame Egilisiiti ná-geezuɔfeelai ma: Wɛlɛ zɔi gaavele boɔa zɔkpɔ gɔaligi zea, naa gɔ é nii wosu:

13 « Gè è-zeizuυe gfwεε, ná gɔ Setana ná-masa kpɔkpɔgi ná. E giliυe bà kpaan, è la gɛleni nà-kidaalevei va, anεε naama ziegi zu ti nà-zeelei Antipase vaani la wo υɔ bε, nii é gɛni ga woogɛgila nui, naa gɛeni wo υɔ bε, υε Setanai zeini ná.

14 Keε fai tanigaani ta ná, gè ma yelii losu è ma, naa gɔ é ga, nui tanigaa ta è υɔ bε, ti ziezu ga Balaame* ná-kala gooi. Tɔ gɔ é Balake gɔalani ga é kɔɔɔziɔa zabui la Izilaye le nui tuɔɔ, ga ti suaiti mi, niiti ti gɔlaai ga zalaɔai kɔɔɔ ganigiti bε, ti bɔɔɔ lɔ kologologi zu.

15 Da balaagi zenɔ gɔana, nui tanigaani ta è υɔ bε, ti ziezu ga Nikola ná-kalagi.

* **2:14 2:14 Balaame:** Wɛlɛ veti: GLS 22:1–25:1-2; 31:16.

¹⁶ E-zie velei maavalibo degemu. Ni naa laade, nà vaazu è vò be fani nò, gè ti zakpe ga bofa zokpoi é gfulazu dàave.

¹⁷ « ‹Zoi nɔpɛ goiyeɛ ba, naama nui naa meni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma. Zoi a pile sɔlɔɔ, nà manegi ve zea, nii dɔɔɔɔɔɔɔ, ta kɔtu ɔolegi, kɔtui nii daasei niinei zɛvɛai ma. Nu ɔili nɔpɛ ge la kwɛɛ, kɛni zoi é veezu zea.›

Sevei é leveni Tiyatiil Egilisii ma

¹⁸ «Sevei ɔɛ, è teve Tiyatiil Egilisii ná-geezugeelai ma: ‹Wɛɛ, GALA Doun Zunui, gaazuɔɛzɛiti ti volozu eɛɛ abuzogi, kɔɔɔiti ti volozu eɛɛ kɔlu ɔɔigi, naa ɔa é nii wosu:

¹⁹ « ‹Gè è-zie veleiti kwɛɛ, ɔa-nɛɛɛɛ, ɔa-woɔɔɔɔɔɔɔ, ɔa-wotii, ɔa-yiilɔɔ. Gè kwɛni ga ɔa-ɔɛɛwoti vagoiti mɔinve niizu, é leve mɔungi zu geleiti ba.

²⁰ Kɛɛ wɛɛ, nii gè ma yelii losu è ma, naa ɔa é ga, ɔa Zezaɔɛle yesu ná, anzanui naa nii é ɔɛ toɔa ga GALA goo wo nu, é ɔa nà-botigɛ nuiti kaka ga ti ɔɔɔɔ lɔ koloɔɔɔɔɔ zu, ti ɔa suaiti mi, niiti ti ɔulaai ga zalaɔai kɔɔɔɔ ganigiti be.

²¹ Gè yeeɔɔɔɔɔ veeve zea ga é siɛ velei maavalibo, kɛɛ é la pɔ é va beteve ná-koloɔɔɔɔɔ va.

²² Naa ɔa é ba, nà vaazu pilisu ya betei zu, é la ná kidaavili golai zu, gè naati pɛ kpɔlɔ ɔana nò, zɔiti ti wɛɛnziɛgi ɔɛai ta tiye, kɛni ni ta ti-zie velei maavalibona, ti zeɛ ná-faa ɔɔiti polu.

²³ Naa vɔluma, nà ná-dointi pɛ paa, naazu Egilisiiti pɛ ta kwɛɛ ga gè nuiti ta-ɔisiɛiti ta ti yiima vaiti pɛ kwɛɛ. Nà wo ɔilagilagi pɛ sala é zoloo kɛɛwotii ma wo kɛɛni.

²⁴ Kελε woun, wa Tiyaatiil Egilisi nui zaiti, wai wo la giliini ná-kala naiti ba, nii ti gεezu ma Setana ná-dooɣuzu vaiti, ná bosu wo ma ga gè la kasɔ gili daazu wo unma.

²⁵ Kελε tama, nii é wo ya, à naa zo kpaan eyesu gè va.

²⁶ « ‹Zoi a pile sɔlɔ, é ye ziezu ga zlima vaiti eyesu gaabɛla, ná zobogi ve bε, é zeiziiti unda.

²⁷ Toɣa lo ti luɣɔ ga kɔlu lukpɔi, eɣevelei nu a da pɔlɔ liɣii wolowolo la, zekana ná bɔɣɔi balaa gè ma zobogi zɔlɔni la Kεε ya.

²⁸ Ná geelaalaosu zomideɣai ve zea.

²⁹ « ‹Zoi nɔpε goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma.›

3

Sevei é leveni Saalede Egilisii ma

¹ «Sevei gε, è teve Saalede Egilisii ná-geezugeelai ma: ‹Wεle, zoi GALA ná-zenvu lofelaiti ti zea, ta somideɣa lofelaiti, naa ɣa é nii wosu:

« ‹Gè è-zie veleiti kwεε. E-lɔɣɔi ɣulave ga da vulua, kεle è zaave.

² Wεlei wo, è naati sebelɔ, niiti ti gεezu ti va za, mazɔlɔ gè kaave ga è-zie veleiti daa la zeelini ga pagɔ ná-GALAGI ɣaazu.

³ Gize naa zu, veleiti è Wɔoi mɛnini da, è sɔlɔ. Golo naama ɣalagi vε, è è-zie veleiti maavalibo. Ni è la weleni bɔɣɔ ma, ná vaazu eɣe unma nui, è la kwεε ga yeegɛɣalai gè vaazu la nεgelein, gè ɣula è viliba.

⁴ Anεε naa ve, da-nui tanigaa ta è vɔ bε Saalede, ti la ta-zegɛiti kɔzɔni. Gá tiyani gá zie vɔɔma, ti maagiliai ga seɣe ɣolegi, tɔɔzei ti zolooge.

⁵ « 'Zoi a pile sɔlɔɔ, naa ɔa seɔe ɔolegiti too ɔɔba ɔana, gɛ la daaseigi ɔaavaa pɛ, gɛ va kula zɛnvu zɛvɛi zu. Nà daaseigi wo Kɛɛ ɔaazu ta ná-geezuɔeelaiti.

⁶ « 'Zoi nɔpɛ goiyegɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zɛnvui bosu Egilisiiti ma.»

Sevɛi é leveni Filadɛlɛfi Egilisii ma

⁷ «Sevɛi ɔɛ, è teve Filadɛlɛfi Egilisii ná-geezuɔeelai ma: 'Wɛɛ, zoi ɲadegai, gaamai, masagi Davide ná-kpaɔui zea, zoi a daalaona, nu nɔpɛ ge la daaɔfuluga, a daaɔfuluna, nu nɔpɛ ge la daalaoga, naa ɔa é nii wosu:

⁸ « 'Gè è-zie veleitɛ kwɛɛ. Gè kwɛni ga zɛbɛ wola la è ya, kelɛ anɛɛ naa ve, è ɔolove daawooi ve, è ɔɛ bè ga woɔɔɔɔɔɔ nu. Wɛɛ, gɛ daalaogai yegɛ è luɔɔ, nu nɔpɛ ge la zooga é va daaɔfulu.

⁹ Pɛɛ, nà naati feezu è ya, niiti ti ga Setana lɛbi vɛɛi ma nuɔuseiti, ti ɔɛɛzu ɔɔɔɔ ma Zuifuiti, kelɛ Zuifu la ga tiye, mazɔlɔɔ zɛɛi ɔa ti bosu. Wɛɛ, nà vaazu ga tiye, ti nɔkɔ è ɔɔɔɔwu, ta kwɛɛ ga gè è nɛvɛ ve.

¹⁰ Tɔɔzei è zieni ga nà-devei, è ɔɛ ga ziilɔɔ nu, nà balaagi nà è makɛ maanɔɔɔi ma ziegɛ zu, é vaazu zeizu eteai pɛ ma, é ɔɛ ga sugɔɔɔɔi etea nuɔuseiti pɛ bɛ.

¹¹ Nà vaazu fala. Nii é è ya, naa zo kpaan, naa ɔa a kɛ, nu nɔpɛ ge mina da-zobo sɔlɔɔ fai ma zalai ɔula è ya.

¹² « 'Zoi a pile sɔlɔɔ, nà naa ɔɛ ga kpɛɛgi nà-GALA sei vɛɛi wu, é la ɔula ná eyɛsu pɛ. Nà nà-GALAGI laaseigi zɛvɛ maaɔvɛ, ta nà-GALAGI ná-taai laaseigi, Zeluzalɛme niinei, é vaazu yeizu, é zeɔe

geezuue, nà-GALAGI ɔɔ be. Nà dàasei niinei balaa zeue maauue.

¹³ « Ƶɔi nɔpe goiyegɛ ba, naama nui naa meni, nii GALA Zenvui bosu Egilisiiti ma.»

Sevei é leveni Laodisé Egilisii ma

¹⁴ «Sevei gɛ, è teve Laodisé Egilisii ná-geezugeelai ma: Ʋelɛ, Ƶɔi é ga Amina, woogɛgɪla zeelei, nii é gaamai wosu, GALA ná-kpeteanii kpein ma ungi, naa ga é nii wosu:

¹⁵ « Ʒè è-zie veleiti kwɛɛ. Gè kwɛni ga è la leini, è la vileni. Ni tama è leini sugɪla, ɓaa è vile!

¹⁶ Kelɛ tɔɔzei ɗa wuulee, è la leini, è la vileni, nà vaazu unpilisu ga ɗe.

¹⁷ Tɔɔzei ɗa gɛɛzu ma, naavolo nu ga ga ze, gè la valani ani nɔpe ma, kpɛɗɛ la mɔ ani nɔpe ba. Tɔɔzei è la kwɛɛ velei è maanɔɔai la, è maawɔin, è gɛ ga bala nu, è gaazugole, è maanakai gɛ ɗe.

¹⁸ Naa ga é ba, nà è lenɛsu ga è zanugi gɛya pò be, nii abui ma nɔɔi gɪlaai ba, naa ga a ke è bɛɛ ga gɪte, sege gɔlegiti gɛya, è ɓɔɔɔ maagɪli la, naa ga a ke è-busei ma unfesuveti ti mina gɪla kelɛzu, è gaazuwana zalei gɛya, è ɗa sie gaazuveti, naa ga a ke è ɗa gwɛlei wo.

¹⁹ Nɔn nà, niiti gè ti nɛai ve, nà ɗa zeli lo ti ma, gè ti maagɔlo. Gaaba, è zɛbɛzegɛ, è è-zie velei maavalibo.

²⁰ Welɛ, nà loni pɛlɛlavɛ, gè ɗa daalogɔ. Ni nu a gòoi menina, é daalao, nà le pɔ be, gá tɔ gi daami wo ɔɔma.

²¹ « Ƶɔi a pile sɔɔɔ, nà naa ze gɔba nà-masa kpɔkpɔgi ga, egɛvelei gè pile sɔɔɔni da, gè zeini Kɛɛ gɔba ná-masa kpɔkpɔgi ga.

22 « ʽZəi nɔpɛ goiyɛɛ ba, naama nui naa mɛni, nii GALA Zɛnvui bosu Egilisiiti ma.ʼ »

4

GALA ná-masa kpɔkpɔgi

¹ Naa voluma gɛ wɛlɛni. Gɛ kpɔgi ɟaani geegɔlɔgi zu, nii daalaogai. Woo mɔungi gɛ mɛnini eɟɛ puvu fɛɛ wooi, é ɟa bɔɛ pɔ, naa ɟɛni mɔ: «Lɛ vɛ. Nii é vaazu ɟɛɛzu naa volu, nà naa lɛɛzu ga de.»

² Gaamago nɔ, GALA Zɛnvui yeini mɔ. Wɛlɛ, masa kpɔkpɔgi ɟɛni geegɔlɔgi zu, nui ta ɟɛni zeini ma masa kpɔkpɔgi ɟa.

³ Zəi é ɟɛni zeini ná, é ɟɛni voloɔu eɟɛ kɔtu zɔngɔ baagiti, ti-laa ga zasepe ta saaledowane. Masa kpɔkpɔgi maalatiga ɟɛni de ga kpazamanamanagi, é ɟa volo eɟɛ kɔtu zɔngɔ baagi, daa ga emelɔde.

⁴ Masa kpɔkpɔ vuufelegɔ maazu naanigɔ (24) ɟɛni masa kpɔkpɔgi naa maagoolii zu. Kɛwola wɔlɔ vuufelegɔ maazu naanigɔ (24) ɟɛni zeini naama masa kpɔkpɔgiti ga, ti maagilii ga seɟɛ ɟolegiti, masa bɔɔlɔgi ti unba ga zanugi.

⁵ Mainmain ɟɛni ɟulazu masa kpɔkpɔgi zu, ta wooiti, ta tona kpunɛ tugiti. Sɔmɔ ɟɔfela ɟɛni sosu gola masa kpɔkpɔgi ɟakalavɛ, naati ka ti ga GALA ná-zɛnvu lɔfelaiti.

⁶ Masa kpɔkpɔgi ɟakalavɛ, anii ta ɟɛni ná eɟɛ kpolɔɟɛi, sugalagai eɟɛ vɛɛɛi.

Zɛnvu su ani naanigɔiti ti ɟɛni masa kpɔkpɔgi zaamavɛ, ta ti ɟoolini ma. Ti-ɟaazugɛzɛi ɟɛni ti maavɛ ná pɛ, ti-ɟakalavɛti ta ti-voluvɛti pɛ.

⁷ Zenvu su anii ma mɔungi ɖulani ga zalai, felesiei ɖula ga nika bokpahi, savasiei ɖaazuve ɖula ga nui ɖaazuve, naanisiei ɖula ga kogeɛi a ɖena ɖovega.

⁸ Kovegi ɖeni zenvu su ani naanigɔi, naati gilaɖiɖi pɛ ba ga dɔzitadɔzita, ti-ɖaazuɖezɛi ɖeni ti maave pɛ, ta ti-ɖoozuve pɛ. Folo veɛ kpidi va, ti la ɖeni bɔɔzu ti da ɖe ma:

«Nadegai, nadegai, nadegai,
naa ɖa ɛ ga Maligii GALA, Zɛbei-Pɛ-Maligii,
ɛ ɖeni ná, to ɖa ɛ ná, to ɖa ɛ vaazu!»

⁹ Siɛgi zu zenvu su ani naanigɔiti ta ɖena lebiyai ta maamusei ta mamagi vea la naa ve, nii ɛ zeini masa kpɔkpɔgi ɖa, ta ɛ vulua ɖooɖo,

¹⁰ kɛwola wɔɔ vuufelegɔ maazu naanigɔiti (24) ta da vile niibiga, ti nɔkɔ naa wu, nii ɛ zeini masa kpɔkpɔgi ɖa, ɛ vulua ɖooɖo. Ta da ta-masa bɔɔlogiti pili masa kpɔkpɔgi ɖakalave, ti ɖe ma:

¹¹ «Ee, gi-Maligii, gá-GALAGI,
ɛ zolooge ga ɛ lebiyai zɔɔ, ta bɔɔɔi, ta zɛbei,
mazɔɔ da ɖa ɛ aniiti pɛ kpetɛa,
ti pɛ ta ná ɛ-yiimai zu,
ti pɛ ta zenvui wosu ɛ-zaalai zu.»

5

Seve biligi ta Baala Zivoi

¹ Naa volu gɛ seve biligi ɖaani ɛ zoni naa yeezai ya, nii ɛ ɖeni zeini masa kpɔkpɔgi ɖa, sevei ɖeai ná felegɔ pɛ, koozuve ta poluve, daaɖulugai poogi ze ba ga dɔfela.

² Gɛ geɛzuɖeela ɖila kaani, zɛbei ba, ɛ da ɔɔɛ ga woo wola, ɛ da ɖe ma: «Be ɖa ɛ kula ɖeai su ga ɛ poogiti kpezeɖele seve biligi tɛi ma, ɛ daalao?»

³ Kεε nu nɔpε ge la ɣeni zɔlɔni, anεε geeɣɔlɔgi zu, anεε zooi ma, anεε zooi wu, nii a la zoo é daalao, ɓaa é wεε su.

⁴ Gè wɔlɔi woni gola, tɔɔzei nu nɔpε ge la ɣeni zɔlɔni nii maanɛai é sɛvε biligi laalao, ɓaa é wεε su.

⁵ Názu ɣa kɛwola wɔlɔi gila ge ɣeni mà la: «Mina wɔlɔ! Wεε, Zuda ná-bolodai zu, zalai é ga masagi Davide mavofodai, naa ɣa é pilegi zɔlɔga, toɣa zoo degemu é poo dɔfelaiti kpezegεle, é sɛvε biligi laalao.»

⁶ Gè Baala Zivoi ɣaani, é lɔni masa kpɔkpɔgi ɣoba, zɛnvu su ani naanigɔiti kooliai ma ta kɛwola wɔlɔiti. Kεai eɣε kɔdaaleveni. Minɛi ɣeni ba lɔfela, gaazuɣɛzɛi ɣeni ba lɔfela, naati ta ga GALA ná-zɛnvu lɔfelaiti, a ɗa ti leve eteai zu ná pε.

⁷ Baala Zivoi liini ga é sɛvε biligi zo, é kula naa yeezai ya, nii é ɣeni zeini masa kpɔkpɔgi ɣa.

⁸ Siɛgi zu Baala Zivoi sɛvε biligi zoni ɗa, zɛnvu su ani naanigɔiti ta kɛwola wɔlɔ vuufelegɔ maazu naanigɔiti (24) ti vilɛni niibigɔ kakalavε, ti nɔkɔ bu. Kɔnigi ɣeni ti ɣilagilagi pε zea, ta zanu anɪɲakai ti laavegai ga ansansegɪ, naati ka ti ga GALA ná-nuiti ta-ƆALA fali wooiti.

⁹ Ti ɣeni guye niinei loozu, ti ɗa ɣε ma:

«È zolooge su mɛtu, è sɛvε biligi zeɣe,
è poogiti kpezegεle ma.

Mazɔlɔ ti é vaani,
è nuiti unmoɔ GALA bε ga è-ma ɲamai,
ti ɣula bolodai pε su, ta zii wooi pε su,
ta nuɓusei pε, ta zooi pε su.

¹⁰ E ti ɣε ga zalaɣa ɣula nuiti, è ti vilε ɗa-masadai zu,
è ti ɣε ga ada-ƆALAGI nɔnɔiti,

ta masadai gɛ zooi nii ma.»

¹¹ Gè wɛɛni, gè geezuɣeela mɔinmɔingiti goomeni masa kpɔkpɔgi maagoolii zu, ti ɣeni ga waa mɔinmɔin seizu waa mɔinmɔin, ti gooliai zɛnvu su aniiti ma ta kɛwola wɔɔiti,

¹² ti ɣeni bosu, ti da woɔfula la, ti da ɣɛ ma:
«Baala Zivoi nii ti paani, solooge é zɛɛi zɔɔɔ,
ta naavoloi, ta ɣimalai, ta gaabaai, ta bɔɔɔi, ta
ɛbiyai, ta maamusei!»

¹³ Gè kpɛɛaniiti pɛ goomenini ɔalaa, niiti ti geeɣɔɔgi zu, niiti ti zooi ma, niiti ti zooi wu, niiti ti kpolodei wu, fuluanii kpein é ná, ti da ɣɛ ma:

«Nii é zeini masa kpɔkpɔgi ɣa, ta Baala Zivoi,
maamusei, ta bɔɔɔi, ta ɛbiyai, ta zobogi ɣa ga tɔnɔ,
eyɛsu ɣɔ!»

¹⁴ Zɛnvu su ani naanigɔiti ti ɣeni daazosu, ti da ɣɛ ma: «Amina!» Kɛwola wɔɔiti ti ɣeni vilesu niibiga, ti da nɔkɔ bu.

6

Poo mɔungi laalao fai: Pile sɔɔɔ nui

¹ Naa volu gè Baala Zivoi ɣaani, é poo dɔfelai ma mɔungi laalao. Gè zɛnvu su ani naanigɔi gila goomenini, é da ɔɔɛ eɣɛ tona kpunɛ tugi, é ɣɛ ma:
«Ua!»

² Gè wɛɛni, gè soo ɣolegi ɣa. Zɔi é ɣeni kɔma, mɛɛin ɣeni zea. Ti masa bɔɔɔgi veeni zea. E liini pile sɔɔɔdai zu, ga é pile sɔɔɔ mɔnɔ.

Poogi velesiɛi laalao fai: Kɔɣɔ vai

³ Siɛgi zu Baala Zivoi poogi velesiɛi laalaoni da, gè zɛnvu su anii velesiɛi woomenini, é ɣɛ ma: «Ua!»

⁴ Sooi tagili ge gfulani, é gfeni ga ma boigi. Zoi é gfeni koma, ma zobogi veeni be ga é ziileigi gfula eteai zu, nii a ke nubuseiti ti da bofo vaa. Bofo zokpo wolai veeni zea.

Poogi zavasiei laalao fai: Pului loo vai

⁵ Siegi zu Baala Zivoi poogi zavasiei laalaoni da, ge zenvu su anii zavasiei woomenini, é ge ma: «Ua!» Ge weleni, ge soo leigi ga. Zoi é gfeni koma, kofa ganii gfeni zoni zea.

⁶ Ge wooi menini, ege a gfula zenvu su ani naanigaiti saama, é da ge ma: «Moloi ma gilo gilagi ga geya ga folo gila wotige zalai. Moloi nii daa ga wolezegi, naama gilo savagwi ga geya ga folo gila wotige zalai. Kefe nii é ga guloi ta ddoi, mina faa jou ge ga tiye.»

Poogi naanisei laalao fai: Saa vai

⁷ Siegi zu Baala Zivoi poogi naanisei laalaoni da, ge zenvu su anii naanisei woomenini, é ge ma: «Ua!»

⁸ Ge weleni, ge soo maafolekolegi gaani. Zoi é gfeni koma, naa laaseigi gfeni ga «Saa», gvealaazu gfeni ga siepofwi. Zobogi veeni ti ya eteai zeizu naanisei unda, ti nubuseiti undaavili ga bofo zokpoi, ta pului, ta dfo zeebei, ta dfo zua jaiti.

Poogi lolusiei laalao fai:

Nuiti ti zaani GALA fai zu

⁹ Siegi zu Baala Zivoi poogi lolusiei laalaoni da, ge naati zenvuiti kaani zalafo gulazuve wuve, niiti ti ti vaani ti zie vai zu ga GALA daawooi, ta ta-zeele wooi ti gfeni bosu.

¹⁰ Ti woodfulani gola, ti ge ma: «Siegi begele ga é maabouns, Maligii, dei é padegai, gaama nui, é va

eteai zu nuɓuseiti tukpɔɗaaleve, è va gi-ma jamai votokula ti ma, nii ti puai?»

¹¹ Sege ɗolegi veeni ti ɗilagilagi pe zea, é woni ti ma ga ti lago looɗo yeedɗɗala go laawu, eyesu ta-wotiɗɗɔɗiti ta ti-ɗɗelointi tieɗi laazeeli, niiti ti vaazu zaazu ga ti ɗevele.

Poogi ɓzitasiei laalao fai: Ziiɗaawana volo

¹² Siegi zu Baala Zivoi poogi ɓzitasiei laalaoni da, ge weleni. Zou bali wolai ɗeeni, foloi leini eɗe sege lei tiintiingi, alugi pe ge ɓi eɗe jamai.

¹³ Somideɗaiti ti ɗulani geezuve, ti vu ya zooi ma, eɗe siegi zu fiile wolai kooleɗoole gului niikpisu da, é ma ɓoeiti pu ya.

¹⁴ Geeɗɓɓi zegeni ná, eɗe nu a seɗe bili. Gizeiti pe ta zie zaama yooiti pe ti zegeni ti-losuɗeti.

¹⁵ Eteai zu masagiti, nu wolaiti, salavusu ɗundiɗi wolaiti, kpete nu wolaiti, zobobe nuiti, ta nuɓusei mɔtaiti pe, duɔiti ta wɔɓɓi, ti pe ti ɓɔɗuni pugiti su, ta fasa ɗizeiti saama.

¹⁶ Ti ɗeni ɗeezu gizeiti ma ta fasaiti: «À loo gi ma, à gi ɓɔɗu naa va, nii é zeini masa kpɔkpɔgi ɗa, gi maagooza Baala Zivoi ná-ziiɗaawanai va!

¹⁷ Mazɔɔ ta-yiiɗaawana volo wolai vaa, ɓe ɗa a zoo é lo daawu?»

7

GALA nd-nuɓuseiti

¹ Naa volumna, ge geezuɗeela naanigoiti kaani loni eteai ma zoko naanigoiti su. Ti eteai ma viile zeizu naanigoiti soni, nii a ke fiile mina mɔ vu zooi ma, ɓaa kpolodei ɗa, ɓaa gului tanɔpe ma.

² Gè geezuḡeelai taḡili kaani, é ḡa va, é zeḡe folo ḡulazu velei, zenvu su ḠALAGI ná-poogi zoni zea. E wooḡulani gola geezuḡeela naanigḡiti ma, niiti zobogi veeni ti ya ga ti faa ḡḡi ḡe ga eteai ta kpoloḡei, é ḡeni ti ma:

³ «À mina faa ḡḡu nḡpe ke ga eteai, ta kpoloḡei, ta guluiti, eyesu gi poogi veḡe da-ḠALAGI ná-botigḡe nuiti tovalaveti.»

⁴ Ti naati tieḡḡi woni mà, niiti GALA ná-poogi veḡeni ti-lovalaveti. Ti ḡeni ga nu waaungila waaḡuunaani maazu naani (144.000), Izilayeḡe nuḡuseiti ta-wolodai kpein su.

⁵ Zuda ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000) ḡa poogi veḡeni ba,

Luḡen ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

Gade ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

⁶ Aseḡel ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

Nḡfetali ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

Manasé ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

⁷ Simiyḡn ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

Levi ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

Isakaal ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

⁸ Zaḡulḡn ná-bolodai zu waapuugḡ maazu felegḡ (12.000),

Zozefe ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000),
Benzamen ná-bolodai zu waapuugo maazu felego (12.000).

Bebewolai

⁹ Naa volumna, gè weleni mənə, gè bebei ga, nii nu nɔpɛ ge la bena zoo é ɔa gaalu. Nuiti kana ti gʷulani ziiti pɛ su, ta bolodaiti pɛ, nuɓuseiti pɛ nɔ, zii wooiti pɛ su. Ti ɣeni loni masa kpɔkpɔgi ɣakalave, Baala Zivoi ɣakalave, ti maagʷiliai ga seɣe ɣolegiti, dɔɔ laaiti ti zoni ti ya.

¹⁰ Ti ɣeni wooɣʷulazu gola, ti da ɣɛ ma:

«Kizogi ɣa ga ada-GALAGI nənə,
é zeini masa kpɔkpɔgi ɣa, ta Baala Zivoi nənə!»

¹¹ Geezuɣeelaiti pɛ ti ɣeni loni masa kpɔkpɔgi maagʷoolii zu, ti kɛwola wɔlɔiti maagʷooli ta zɛnvu su ani naanigɔiti. Ti unpilɛni masa kpɔkpɔgi ɣakalave, ti nɔkɔ GALA bu,

¹² ti da ɣɛ ma:

«Amina!
Maamusei, lɛbiyai, ɣimalai,
mamagiti, bɔɔlɔi, zɛbei, gaaɓaai,
naati pɛ ta ga ada-GALAGI nənə, eyɛsu ɣɔ!
Amina!»

¹³ Kɛwola wɔlɔi gila ge ɓɛni pɔ, é ɣɛ mɔ: «Bɛɛni ka ga niiti seɣe ɣolegiti ti ti ɣɔba, mini ɣa ti zeɣeai ná?»

¹⁴ Gè tɔun gooɣaavoteni, gè ɣɛ ma: «Màliɣii, da ɣa é kwɛɛ.» E ɣeni mɔ: «Tiya ɣa ti lewegai wɔinzegema wolai zu, ti ɔa. Ti ta-zeɣeiti gbani, ti ti ɣole Baala Zivoi namai zu.

¹⁵ Naa ɣa é ba, ti loni GALA ná-masa kpɔkpɔgi ɣakalave,

ti ɗa ɗɛbi folo vɛɛ kpidi va GALA sei vɛlɛi wu.

Zɔi ɛ zeini masa kpɔkpɔgi ɗa,
naa ɗa ti make ná-seɗe vɛlɛi wu.

¹⁶ Pulu la mɔ ti zoga eyɛsu pɛ,
kpɔɔle wɔin la mɔ ti zoga,
folo la ɓɔida ti la,
die ge la ti ɓɔɓa.

¹⁷ Mazɔɓɔ Baala Zivoi ɛ masa kpɔkpɔgi zaamaɓɓe
naa ɗa ti make eɗe baala make nui,
ɛ lo ti luɗɔ, ɛ ɗa li ga tiye zɛnvu su ɗɛungiti pɔ bɛ.
GALA ka ti-ɗaazudɛiti pɛ kpale.»

8

Poogi ɓɓelasiɛi laalao fai: Maagɛkpɔ golai

¹ Siɛgi zu Baala Zivoi poogi ɓɓelasiɛi laalaoni
ɗa, woza ɗɛeni malomalo geegɓɓɔgi zu, eyɛsu lɛɛ
valisaama ɗila.

² Naa vɔluma gɛ geezuɗeela ɓɓelaiti kaani, niiti
ta ɗa lo GALA kakala. Ti puɓu ɗɓɓela veeni ti ya.

³ Geezuɗeelai taɗili ge ɓaani, ɛ lo zalaɗa ɗulazuɓɓe
ɗɔɓaɓɓe, ansanse gala liɗii ɛ ga zanugi, naa zoni
zea. Ti ansanse mɔinmɔin feeni zea, ga ɛ kpɔ
GALA ná-nuiti ta-GALA faliiti ba, ɛ kula ga zalaɗai,
zalaɗa ɗulazuɓɓe nii zanugi ziɛni maɓɓe, nii ɛ masa
kpɔkpɔgi ɗakalaɓɓe.

⁴ Ansansegi ɗala luului ta GALA ná-nuiti ta-GALA
fali woosti ti lɛeni ɓɔɓma GALA kakalaɓɓe, ɛ ɗula
geezuɗeelai ya.

⁵ Geezuɗeelai ansanse gala liɗii zegeni, ɛ daave
ga zalaɗa ɗulazuɓɓe ma abulekaiti, ɛ pili eteai zu.
Tona kpunɛ tugiti ti ɗulani ta woosti, mainmain ɗa
saɗa, zou ɓalii ɗɛ.

⁶ Geezuḡeela ləfelaiti puḡugi ḡeni zoni ti ya, ti ḡeni ḡevele bətezu ga ti va ti vɛ.

Puḡu naanigə məungiti

⁷ Geezuḡeela məungi puḡugi vɛɛni. Sakətui ta abui, supuai ga ɲamai, naa ɒuuni eteai zu. Zooi zeizu savagɔi ḡilazuḡe ḡalani, guluiti seizu savagɔi ḡilazuḡe ḡala, tufa wunduiti pɛ ti ḡala.

⁸ Geezuḡeelai velesiei puḡugi vɛɛni. Anii ta ḡeni eḡe gize wolai, abui ba, naa ɒilini kpolodɛi wu. Kpolodɛi zeizu savagɔi ḡilazuḡe ḡeni ga ɲamai.

⁹ Kpɛɛaniiti ti yenvuzu kpolodɛi wu, naati seizu savagɔi ḡilazuḡe zaani, batoiti seizu savagɔi ḡilazuḡe ḡologolo.

¹⁰ Geezuḡeelai zavasiei puḡugi vɛɛni. Somideḡa wolai, abui ba é da zo eḡe səmɔgi, naa zegeni geezuḡe, é loo. E looni zie wolaiti ta zieungiti seizu savagɔiti ḡilazuḡe ma.

¹¹ Somideḡai naa laaseigi ḡa ga: «Ani wanai». Zieiti seizu savagɔiti ḡilazuḡe wanani, nuḡuse mɔinmɔin ge zaani, tɔɔzei ti zie wanai naa ɔɔle vai zu.

¹² Geezuḡeelai naanisisiei puḡugi vɛɛni. Foloi zeizu savagɔi ḡilazuḡe loḡani, ta alugi zeizu savagɔi ḡilazuḡe, ta somideḡaiti seizu savagɔiti ḡilazuḡeti. Ti-zeizu savagɔi ḡilazuḡeti ti ɓidini, foloi ɒalani ma voloi zeizu savagɔi ḡilazuḡe ma. Zekana nɔ é ḡɛɛni la ga kpidi balaagi.

¹³ Gə koḡei ḡaani, é da ḡove, tɛai geezuḡe gola, é ḡeni ɔɔɛzu, é da woogula, é da ḡɛ ma: «Nimizai! Nimizai! Niima nimiza ḡa lee, nuḡuseiti bɛ ti zeini eteai zu, siegi zu zɔɔma ɒuɒu gooiti ti ɒaazu ḡulazu la, niiti geezuḡeela savagɔiti ti ɒaazu ti vɛɛzu!»

9

Puvugi ləlusiei

¹ Geezuḡeelai ləlusiei puvugi vɛɛni. Gè so-mideḡai ḡaani, nii é zɛḡeni geezuve, é loo zooi ma. Zeḡezaḡa bəkulagi ma baḡui veeni zea.

² E zeḡezaḡa bəkulagi laalaoni. Duului ḡulani zeḡei naa zu, eḡe abuzulu golai ma luului. Foloji ta fiilei ti leini ga zeḡei naa ma luului.

³ Kotogiti ti ḡulani duului naa zu, ti vaza eteai zu ná pɛ. Zobogi veeni ti ya, eḡe nə akuḡtəkaalii é zooi ma, naa ná-zobogi.

⁴ Təgi zeini ti ma ga ti mina faa ḡəu nəpɛ kɛ ga zou ḡa lufai tanəpɛ, ta gului tanəpɛ, kɛni nə nuḡuseiti niiti ti la GALA ná-poogi zələni ti-lovalave.

⁵ E woni ti ma ga ti mina ti vaa, kɛɛ ti ti bələ alu dəəluḡə laawu. Kpələi naa é ḡeni zeizu nuiti ma eḡevelei akuḡtəkaalii a nui wona da.

⁶ Naama voloiti su, nuiti ta da saai ḡaizie, ti la sələḡa jɛḡeɛin. Wəin ḡa ḡɛ ti ma ga ti za, kɛɛ saai da vɛla ti va, é maḡooza.

⁷ Kotogi naati kulave ga sooiti ti maḡiliai, ti ḡevele bɛtɛai kəḡḡə vai ma. Anii ta ḡeni ti unmaḡeti, kulaai ga zanu masa bəəluḡi, ti-ḡaazuḡeti kɛɛve eḡe nuḡusei ḡaazuve.

⁸ Təun deḡaiti kɛɛve eḡe anzanuiti təun deḡaiti, ti-niigaiti ti ḡɛ eḡe zalai nənəiti.

⁹ Anii ta ḡa ti-ḡakai ma, eḡe kəlu ḡəḡḡə zɛpɛgi, ti-ḡovɛgiti tugi ḡɛɛve eḡe wotoloiti tugi ti soo bulugiti ba, ti ḡizezu kəməve.

¹⁰ Wəəngiti ta ti-lologiti ti ti va eḡe akuḡtəkaaliiti, ti-wəəngi naati ka zobogi ti vɛ, ti da faa ḡəi ḡɛ la ga nuḡuseiti alu dəəluḡə laawu.

¹¹ Geezuḡeelai é zeini zeḡezaḡa bokulagi unda, naa ḡa é ti unda ga masagi. Daasei ka Eḡulu wooi zu ga, Aḡadən, é ḡe Geḡeke wooi zu ga Apoliyən (nii poluḡe ga «faa zuḡologolo nui»).

¹² Nimiza vaa məungi leḡega. Weḡe nimiza vaa felegəiti ta vaazu mənə naa vɔluma.

Puvugi ləzitasiei

¹³ Geezuḡeelai ləzitasiei puvugi vɛeni. Gè wooi mənini, é ḡula minə naanigəiti su niiti ti zalaḡa ḡulazuḡe va nii zanugi ziəni maavə, é GALA kakalavə.

¹⁴ Wooi woni geezuḡeelai ləzitasiei ma, nii puvugi ḡeni zea ga: «Geezuḡeela naanigəiti fie, ti ḡiliai ziə wolai Efelate laavə.»

¹⁵ Ti geezuḡeela naanigəi naati fiəni, ti ḡevele ḡetəa ḡeni de niima leḡi vaa ma, ta niima voloi, ta niima alugi, ta niima ḡonagi, nii a ke ti etea nuḡusei zeizu savagəi ḡilazuḡe vaa.

¹⁶ Salavusuiti ti ḡeni sooiti kəma, ti-liegəi ḡeni ga miliyən unfelegə (200.000.000). Gè ti-liegəi mənini.

¹⁷ Zekana nə-kulakələmai zu, gè sooiti kaani la ta zəiti ti zeini ti ḡəma, ti-ḡakai makə kəḡḡə zəolai ḡəini eḡe abui, é ḡiini eḡe kətu zəḡḡə ḡaagi daa ga safiilegi, é vazi eḡe timinigi. Sooiti təungi ḡeni eḡe zalai ungi, abui ta duului ta timinigi ḡeni ḡulazu ti-laavəti.

¹⁸ Etea nuḡusei zeizu savagəi ḡilazuḡe zaani ga niima maanəḡə savagəiti, abui, duului, ta timinigi, niiti ti ḡeni ḡulazu ti-laavəti.

¹⁹ Mazəḡə sooi niiti ta-zobogi ḡa ti-laavəti ta ti-wəḡḡḡiti su. Ti-wəḡḡḡiti kulavə ga kaalii, təungiti ta ti va, naati ka ta ḡa faa ḡəi ḡe la ga nuḡuseiti.

20 Nuɓusei mɔtaiti, niiti ti la ɗeni zaani ga niima maanɔɗɔi, naati ti la ɗeni ti-zie vele maavaliboni, ti va ɓe ta-ɗeewoti ɲɔiti ba, ti la ɓeni nɔkɔsu inegiti bu, ta kɔɔɗɔ ganigiti bu, ti ɓeteai ga zanugi, ta walii, ta kɔlu ɓɔigiti, ta kɔtuiti, ta guluiti, niiti ti la zooga ti va wozaɗa, ɓaa ti va faa meni, ɓaa ti va zie.

21 Nuɓusei niiti ti la ti-zie vele maavaliboni, ti va ɓe ta-nu vaa vai va pe, ta ta-zoɗo vaiti, ta ta-ɗologologi, ta ta-unma wo faiti.

10

Seve bili koi

1 Gè geezuɗeelai taɗili kaani suɓaai, é ɗa yei, é zeɗe geezuwe, maagilini ga tonaɓiingi. Kpazamanamanagi latigai nɔungi ma, gaazuwe ɗeai eɗe foloi, kɔɗɔiti ti ɗe eɗe abuzogi, ti ɗe eɗe kpɛɗegiti.

2 Seve bili koi ɗeni zoni zea, daalaogai. E zeezazu vele ɗɔɗɔi loni kpolodei ɗa, é kɔwezu vele gelei lo zooi ma.

3 E kpee looni, é woɗula la gola, eɗe zalai é zikɔzu. Siɛgi zu é kpee looni la, tona kpune tu ɗɔfelaiti ti woɗulani.

4 Tona kpune tu ɗɔfelaiti kpegai ma ga ɓɔe, gè ɗenina ɗeezu gè ti-wooi zeve. Kele gè wooi ta menini, é zeɗe geezuwe, é ɗe mà: «Wooiti tona kpune tu ɗɔfelaiti ti ti wogai, ti make ga ɗɔɗɔfuzu vaa, mina ti zeve.»

5 Geezuɗeelai gè kaani loni, kɔɗɔi gilagi kpolodei ɗa, gilagi zooi ma, naa yeezai leeni geezu,

6 naa volumna é ɗonani GALA ma, nii é vulua ɗɔɔɗɔ, nii é geɗɗɔlɔgi ɓetea ta su aniiti, ta zooi ta gaa aniiti, ta kpolodei ta bu aniiti, é ɗe ma: «Ku la mɔ ba!

⁷ Kεε voloi geezuḡeelai lofelasiei puuugi vεεzu la, naazu GALA ná-faazeikpasui ma loḡfuzu vai laa ḡa zeeli niina, eḡevelei é boni la ná-botigε nuiti ma, GALA goo wo nuiti.»

⁸ Naa volumna wooi nii gè mεnini, é zeḡe geezuve, naa boeni pò mōno, é ḡe mà: «Li, è seve bili koi zeḡe, daalaogai, é zoni geezuḡeelai ya, nii é loni, koḡoi gilagi kpolodei ḡa, gilagi loni zooi ma.»

⁹ Gè liini geezuḡeelai vo be, gè bo ma ga é seve bili koi ve zèa. E ḡeni mà: «Seḡe, è mi, toḡa wana è-ḡoozuve, kεε toḡa nemi è-laave, eḡe koin guloi.»

¹⁰ Gè seve bili koi zoni, é ḡeni geezuḡeelai ya, gè mi. E neeni dà eḡe koin guloi, kεε gè miai ma, é wanani kōozuve.

¹¹ Ti ḡeni mà: «Kenì de mōno è GALA goo wo, é vile nuḡuse mōinmōin, ta ziiti ba, naa vεε zii woiti ta masagiti ba.»

11

Zeele felegoiti

¹ Ti seeli kpakui veeni zèa koḡo bo fai ma, kulaai ga tukpoi, ti ḡe mà: «Li, è GALA sei vεlei ḡoḡo, ta zalaḡa ḡulazuve, è naati gaalu, zoiti ti noko su ná.

² Kεε GALA sei vεlei ma ḡoii ḡoozuve ye ná, mina naa ḡoḡo, mazolo naa veeve zii ḡiligiti zea, ta yiimai ḡe ga taa padegai alu vuunaanigo maazu felego (42) laawu.

³ Nà nà-keela wooi ve nà-zeele felegoiti zea, ti ye daazeelizu, naama volo waagila unfelego puulozitaiti (1.260) daawu, ti maagiliai ga saa wolo wo seḡei.»

⁴ Zeele felegəi tēiti ta ga wolive wulu felegəiti, ta fitina zei ani felegəiti, niiti ta da lo eteai Maligii gʻakalavē.

⁵ Ni nu a gēna pə ga é faa nɔu gē ga tiye, abui gʻa gʻula ti-laavē, é ti zili nuiti kologolo. Ungo, ni nu a gēna pə ga é faa nɔu gē ga tiye, kēni naa za gʻana nɔ.

⁶ Zobogi gʻa ti ya, ti geegʻolɔgi laaɖulu, nii a kē tona mina vu naama voloiti pē daawu, ti GALA goo wosu la. Zobogi gʻa ti ya, ti zieiti falibo ga namai. Zobogi gʻa ti ya mənɔ ga ti eteai bɔlɔ ga seebēi ma zii pē, sienɔpē su ti pɔ la.

⁷ Ta bena ga ta-gēela wooi wo, filē zuai é lēezu, é gʻula zegezaɖa bɔkulagi zu, naa gʻa laalē ti wu ga kɔɔi. Toɖa vɔni ti ma, é ti vaa.

⁸ Ti-ma voomaiti ta yē laani taa wolai zaama velel zu, vē ti-Maligii bādɔni ná saa wului ma. Taa wolai nii gʻa é lolisu poogi zu ga Sɔdɔme, baa Ezipete.*

⁹ Zooi gʻilagilagi pē ma nuiti, bolodaiti pē, zii wooi pē su, zii pē su, ta ti-ma voomaiti ka folo savagɔ ta tukpē (3,5) daawu, ti la vaa bu ga nu ti maagʻulu.

¹⁰ Etea nuɓuseiti pē ta gʻoozunē, ti da gʻɔkɔ niima nu felegəiti saa vai zu, ti da sabalivaiti teve bɔɖɔ ma ti gʻilagilagi pē, tɔɔzei GALA goo wo nu felegəi niiti ti eteai zu nuɓuseiti kpɔlɔni gola.

¹¹ Kēlē folo savagɔ ta tukpēgi (3,5) lēvegai ma, zenvu viilēi vaani, é zege GALA pɔ, é lɔ ti zu. Ti wuzegeni, ti lo gʻɔɖɔiti ga. Dualuagi lɔɔni ti vete nuiti su gola.

* **11:8 11:8 Sɔdɔme:** Taa wolai nii kwēgai é lo ná-kologolo faiti ba. **Ezipete:** Duɔla yooi nii GALA ge ná-nuɓuseiti unmɔɔni su ga Moize maavele.

¹² Zeele felegɔiti ti wooi ta menini, gaaɓaingai, é zeɓe geezuwe, é ɗe ti ma: «À le we!» Ti looni tonaɓiingi zu, ti le geegɗɗɗo zu, ti zili nuiti gaazuyeni ti va.

¹³ Naama yeeɗɗeɗɗalai nɔ laawu, zou ɓali wolai ɗeeni, taa wolai zeizu puugɔi ɗilazuwe woloni ba, nu waadɗfela (7.000) zaani zou ɓalii naa zu. Nuɓusei mɔtaiti ti luani, ti lebiyai ve geegɗɗɗo ma GALAGI we.

¹⁴ Nimiza vai velesiei lewega. Wele, savasiei ɗana va gaamago nɔ.

Puvugi lofelasiei

¹⁵ Geezuɗeelai lofelasiei puuvugi weeni. Woo gaaɓaingaaiti ti menini, ti zeɓe geegɗɗɗo zu, ti ɗe ma: «Masadai ɗee vai eteai unda, naama zobogi vea ade-Maliɗii ya, ta ná-zunui nii é gulo ɗadegai ziaai ma. Toɗa masadai ɗe, eyesu ɗo.»

¹⁶ Kewola wɔlo vuufelego maazu naanigɔiti (24) ti zeini ta-masa kpɔkpɔgiti ga GALA kakalawe, naati ti dabui woni, ti unpile zooi ma, ti nɔko GALA bu,

¹⁷ ti ɗe ma:

«Gá è mamasu, gi-Maliɗii, GALA Zebe-i-Pe-Maliɗii, ɗei è ná, è ɗeni ná, ɗa-zebe wolai ɗula vai zu keɓema ga è ze, è masadai ɗe.

¹⁸ Zii ɗiligiti ti yiigaawanani, keɓe ɗa-yiigaawanani vaa,

ɗɔvɛiti tukpɔgaaleve ziegi zeelia, siegi zeelia ga è ɗa-wotiɗe nuiti ta-ɗulanumai ve, GALA goo wo nuiti, ta ɗa-nuiti, ta niiti ti è-laaseigi lebizu, ɓolomadɔɗɔiti ta seizu-maanegiti,

è naati kologolo, niiti ti eteai gologolosu.»

¹⁹ GALA sei vɛɛi é geegɔɔɔgi zu daalaoni, minazeɛ kesui ɔaani bu. Mainmain saɔani, wooiti ti meni, tona kpunɛ tugiti ti ɔulani, zooi balini, sakɔtui vuuni ga gola.

12

Koma anzanui ma voogi

¹ Poo golai ɔulani kelɛma geegɔɔɔgi zu: anzanui foloi loai kɔba eɛɛ seɛɛi, alugi ɔɛ kɔɔi wu, masa bɔɔɔgi somideɔa puugɔ maazu felegɔiti (12) ti ba, naa ɔeni unba.

² Kogi ɔeni ma, doun zɔɔɔ koozuwanai ɔɔini da, é ɔa kpeeɛ loo.

³ Poogi taɔili ge ɔulani kelɛma geegɔɔɔgi zu: vamɔɔɔ golai kpɔɔɔai, nii nɔungi ɔeni lɔfela, mineɛ ɔɛ ba puu, nɔungi ɔilagilagi pɛ ka masa bɔɔɔgi ɔeni unba.

⁴ Wɔɔngi geegɔɔɔgi ma zomideɔai zeizu savagɔi ɔilazuve baleni, é ti vili ya zooi ma. Vamɔɔɔgi naa loni anzanui ɔakalave, nii é ɔeni doin zɔɔɔsu, nii a kɛ doin a zɔɔɔna nɔ feya, é mi.

⁵ Anzanui doun zunui zɔɔɔni, nii é vaazu losu ziiti pɛ tugɔ ga kɔlu lukpɔi. Ti lɛeni ga dOUNGOI GALA ta ná-masa kpɔkpɔgi vɔ bɛ.

⁶ Anzanui velani, é li tevebai zu, vɛ GALA ge adave ta ɔɛteni ná bɛ, nii a kɛ é ɔa ɔɔnɔgi zɔɔɔ ná folo waagila folo unfelegɔ folo vuulɔzita (1.260) laawu.

⁷ Kɔɔi ɔɔni geegɔɔɔgi zu. Misele ta ná-geezuɔeelaiti ti kɔɔni ta vamɔɔɔgi. Vamɔɔɔgi ta ná-geezuɔeelaiti ti kɔɔi ɔɔni balaa.

8 Kεε zobogi zolooni vamoggi ta ná-geezugeelaiti ma, naa ma, seizu nape ge la mo geni zolooni ti ve geegolgi zu.

9 Vamoggo golai vilini ya, nii é ga kaali wolozagagi, daa ga Inegi, baa Setana, to ga é eteai pe yaavazu. E vilini ya zoi ma, ta ná-geezugeelaiti pe voma.

10 Gè wooi ta menini geegolgi zu, googula gola, é ge ma:

«Niizu niina, kizo foloi zeelia!

Niizu niina, ada-GALAGI ná-masadai ma zebai gula kelama!

Niizu niina, ná-nui Kilista boggo zobogi gula kelama!

Mazoloo de-geelointi maaloo nui* viliga ya,

to ga é geni losu da-GALAGI gaazu,

folo ve kpidi va, é da ti maaloo.

11 Ade-geeleaiti ti pile solooni ma Baala Zivoi jamai zabui zu,

ta gaama zeele wooi zabui zu, ti geni bosu,

ti la geni ti-yenvui neeni ve, ti va lua saai va.

12 Naa ga é ba, à goozune, wo gokoo,

geegolgi ta woti wo zeini ná!

Kεε nimizai ga eteai ve ta kpolodei!

Mazoloo Inegi vaa wo vo pelei, daavege ga ziiqulagi, é sufwεεge ga yeegefala go no ga niina é zea.»

13 Siegi zu vamoggi kaani la ga pilige ya zoi ma, é vileni anzanui volu, nii é doun zunui zolooni.

14 Názu ga kogε wolai gove felegiti ti veeni la anzanui ya, ga é gove, é li tevebai zu ná-adave, ve a ye, gonogi zoloo su ná, kona savago ta tukpe (3,5) daawu, maagooza kaalii naa va.

* 12:10 12:10 *maaloo nui*: Setana laaseigi voluve gana.

15 Kaalii ziei gʉlani laave, é pili anzanui volu, ege zie wola, naa va yei la.

16 Kele zooli boni anzanui va, é laalao, é zie wolai naa bole, nii vamogogi pilini, é gula daave.

17 Vamogogi yiigaawanani gola anzanui ma, é liini, é kooi ve anzanui mavofodai motaiti ba, niiti ti GALA ná-deveiti sosu, ti Yesu ná-zeele wooi zosu kpe.

18 Vamogogi loni kpolodei ma gakei ma.

13

File zuai nii é gʉlani kpolodei wu

1 Naa voluma gè file zuai gaani, é da gula kpolodei wu. Minei gʉni ba puu, nʉngi gʉ ba lofela, masa boolo puugoi gʉni mine puugoti pe ba, woo jɔu wo fai GALA daalogoma, naa ma laaseigi gʉni nʉngiti maave.

2 File zuai gè kaani, é gʉlani ga kooi, kogoti ti gʉni ege file zuai tagili kogɔ, daave gʉni ege zalai laave. Vamogogi ná-zebɛi veeni zea, ta ná-masa kpokpogi, ta ná-zobo golai.

3 Gè nʉngi gilagi gaani, ege maa a wana, é za, kele maawanazuve a la paa, miná gedɛni. Eteai pe daavɔni, ti vile file zuai volu.

4 Nuɓusei pe ge nokoni vamogogi wu, toozei zobogi va é feeni file zuai ya. Ti nokoni file zuai wu, ti da gʉ ma: «Be ga kulaai ga file zuai tei? Be ga a zoo é sakpe?»

5 Daave veeni file zuai ve, nii é gʉni waso kpɔɛiti bosu la, ta woo jɔiti GALA daalogoma. Zobogi veeni be alu vuunaanigo maazu felegɔ (42) laawu.

6 E laalaoni, é da woo jɔiti bo GALA daalogoma, ga é woo jɔi wo GALA daaseigi laalogoma, ta ve

é zeini ná, ta naati daalɔɔma, niiti kpein ti zeini geeɔɔlogi zu.

⁷ E veeni be ga é kɔɔ veɛ GALA ná-nuiti ba, é vɔni ti ma. Zobogi veeni be bolodaiti pe unda, ta nuɔuseiti pe, ta zii wooi pe, ta ziiti pe.

⁸ Etea nuɔuseiti pe ta nɔkɔ bu, niiti ti laaseigi la ɔeni zeɔeni kaipa eteai beɛe yee ma zenvu zeɔei zu, nii é ga Baala Zivoi nɔnɔi nii ti paani.

⁹ Zoi nɔpe goiyege ba, naa woilo naa ma ga pago.

¹⁰ Zoi duɔlai leveai ma,

naa ɔa li nɔ duɔlai zu.

Zoi deveai ma ga é za ga boɔa zɔkpɔi,

naa ɔa za nɔ ga boɔa zɔkpɔi.

Naa ɔa é ba, keni GALA ná-nuiti ti ta-yiilɔɔi ta ta-ɔidaalevei ɔula keɛma.

File zuai nii é ɔulani zooi wu

¹¹ Naa volu ge file zuai taɔili kaani, é da ɔula zooi wu. Minei ɔeni ba ga felegɔ, ti ɔulaai ga baala zivoi mineiti, é ɔeni boɛzu ege vamɔɔɔgi.

¹² Zobogi é ɔeni file zua mɔungi ya, é ɔeni naa pe keɛzu naa ɔaazu. E daani eteai ta su nuɔuseiti pe ma ga maaɔaai ga ti nɔkɔ sua mɔungi wu, nii maawanani é ɔe a za, keɛ é ɔedeni.

¹³ File zuai velesiɛi naa ɔeni laavɔɔ vaa wolaiti keɛzu, eyɛsu é da abui yei zooi ma, é ɔula geezuve, nuɔuseiti pe ti ka.

¹⁴ E eteai zu nuɔuseiti yaavani ga laavɔɔ vaiti ti ɔee zobogi veeni be, é da ke sua mɔungi ɔakala. E boini etea nuɔuseiti da ga ti file zuai vaagɔlabai beɛe, nii maawanani ga boɔa zɔkpɔi, é valo volu.

¹⁵ Ma zobogi veeni be ga é zenvui vu file zuai vaagɔlabai zu ti kpeteni, nii a ke file zuai

vaagfulabai zoo é 60e, ta é naati pe paa, niiti ti la nókoni file zuai vaagfulabai wu.

¹⁶ E daani ese pe ma ga maa6aai, bolomadagiti ta seizumaanegiti, naavolo nuiti ta bala nuiti, naa ve wɔɔɔɔiti ta duɔiti ba, ga ti poogi ta zɔɔɔ ti-yeezai va, 6aa ti-lovalave.

¹⁷ Nu nɔpe ge la zooga é va ani geya, 6aa é va ani vɔdi, ni é la poogi zɔɔɔni, ga file zuai laaseigi, 6aa daaseigi liegi.

¹⁸ Keni gimalai ge nu ya ve. Zoi kelegelegai, naa file zuai laaseigi liegi wo. Mazɔɔɔ nuɔuse liegi ve, tiegi ga ga undɔzita puulɔzita maazu lɔzita (666).

14

Baala Zivoi ta ná-nu unmoogaiti

¹ Gè weleni, gè Baala Zivoi ga loni Siyon gizei ma, ta nu waaungila waaɔuunaani maazu naanigiti (144.000), daaseigi ta Keegge laaseigiti seɔɔai ti-lovalaveti.

² Gè wooi ta menini, é zerge geegɔɔɔgi zu, egge zie wola zulu gooi, egge geeɔɔɔ lu golai. Wooi gè menini, é gèni egge kɔni gèin nuiti ta-gɔni gèin gooi.

³ Ti gèni guye niinei loozu masa kpɔkpɔgi gɔkalave, zenvu su ani naanigiti gaazu, ta kewola wɔɔɔiti. Nu nɔpe ge la gèni zooga é va guyei tei maalee, keni nɔ nu waaungila waaɔuunaani maazu naanigiti (144.000) nɔ, niiti ti unmooni, ti gɔla eteai zu.

⁴ Naati ka ti la 6ɔɔɔ gɔzɔni anzanuiti pɔ, ti la anzanu vaa nɔpe keeni. Ta Baala Zivoi volu, ve nɔpe é liizu ná. Ti unmooge, ti gɔla nuɔuseiti saama, ti ge ga ma moungiti GALA be ta Baala Zivoi ve,

⁵ zεε nɔpε ge la ɣeni ti-laawooi va, kɔzɔzu nɔpε ge la ti va.

Tukpɔgaaleve vai wo fai

⁶ Gè geezuɣeelai taɣili kaani, é da ɣove geezuve filei zu, ɣooɣo Woo Niine Uagɔi ɣeni zea ga é daazeeli eteai zu nuɓuseiti pε ma, ziiti pε ma, ta bolodaiti pε, ta zii woointi pε su, naa vεε nuɓuseiti pε ba.

⁷ E ɣeni woogulazu la, é da ɣε ma: «À lua GALA ba, wo lebiyai ve tɔun bε! Mazɔlɔ ná-tukpɔgaaleve yeei zeelia. A nɔkɔ naa wu, nii é geegɔlɔgi, ta zoi, ta kpoloɗei, ta zieungiti kpεta!»

⁸ Geezuɣeelai taɣili, felesiei ɣana, naa vileni ma mɔungi volu, é ɣε ma: «É loa bu, é loa bu, Baɓilɔne taa wolai! Tɔ ɣa é ná-koloɣolo ziiɣula dɔɔi lɔni ziiti pε da!»

⁹ Geezuɣeelai zavasiei vileni ti volu, é da woogula, é ɣε ma: «Ni nu nɔpε ka nɔkɔna file zuai wu, ta baagulabai, é ná-poogi zɔlɔ tovalave, ɓaa zee va,

¹⁰ tɔ ɓalaa ka GALA ná-ziiɣula dɔɔi ɓɔle, nii é la zupuni, puai ná-ziiɣula daawɔi zu. Togɔ ɓɔlɔ abui zu, é ɣalazu ga timinigi, naa ɣa ɣε geezuɣeela naɗegaiti gaazu ta Baala Zivoi.

¹¹ Ti ɓɔlɔ abui ma luului ɣa ye ɣulazu eyesu ɣo, dooɣo ge la ɣεa ti vε, folo vεε kpidi va, teiti ti nɔkɔsu file zuai wu ta baagulabai, ta nu nɔpε nɔ é daaseigi ma voogi zɔlɔsu.»

¹² Naazu ɣa GALA ná-nuiti, niiti ti ziezu ga GALA ná-deveiti, ta ti ga woogɛɣila nuiti Yesu vε, ti maanɛai la ga ti ta-yiilɔɔi ɣula keɓema.

13 Gè wooi ta mənini geegəlogi zu, é gɛ mə: «Nii zɛvɛ ga: «Undaane nu ga ga naati, niiti ti gili ai yesu Maligii va, ti za niizu!» » GALA Zenvui gɛni ma: «Ungo, ta ta-wotiiti ma loogogi wo, mazəɔ ti-gɛ vaa vagoiti ta gɛ ti volu.»

Eteai ma moloji leve vai

14 Gè wɛleni mənə, gè tonaɓiin kolegi ga. Nui ta gɛni zeini tonaɓiingi maazuɓɛ, kulaai ga nu ná-doun zunu. Masa bəɔlogi é ga zanugi, naa gɛni unba, soo lufa leve woɣa gaaligi zoni zea.

15 Geezuɣeelai taɣili ge ɣulani GALA sei vɛɛi wu, é woɣula gola naa ma, nii é gɛni zeini tonaɓiingi maazuɓɛ, é gɛ ma: «Da-zoo lufa leve woɣai vili, é moloji leve, moloji leve ziegɛ zeelia, mazəɔ eteai mɔa, é zeeli tevei ma!»

16 Zoi é gɛni zeini tonaɓiingi maazuɓɛ, é ná-soo lufa leve woɣai vilini eteai zu, eteai leveni egɛ molo.

17 Geezuɣeelai taɣili ge ɣulani GALA sei vɛɛi wu é geegəlogi zu, tɔ balaagi soo lufa leve woɣa gaaligi gɛni zea.

18 Geezuɣeelai taɣili mənə, nii zobogi zea abui unda, naa vaai, é zɛgɛ zalaɣa ɣulazuɓɛ. E woɣulani gola zoi ma, nii soo lufa leve woɣa gaaligi gɛni zea, é gɛ ma: «Da-zoo lufa leve woɣa gaaligi zɛgɛ, é eteai ná-leezɛn belei ma wulu ɣɔpɔgiti kula, mazəɔ ná-leezɛinti ti bɔida.»

19 Geezuɣeelai ná-soo lufa leve woɣai vilini eteai zu. E eteai ná-leezɛn belei ma waai ɣulani, é ti vu GALA ná-ziigula golai ma ɔ bɛɛzuɓɛ.

20 Ti leezɛin naa zigani taa voluue, pama boigi gfulani sigazuue, ɛ ye yeizu, ɛ zeeli kilo unsavago (300) zu, gaagfoozai ga metele gila ta tukpe (1,5).

15

Nimiza vaa lofela gaaɓelagiti

1 Naa volumna gɛ poogi tagili kaani geegɗɗɗi zu, boɗɗai, maayiki, geezuɗgeela lofelaiti niiti nimiza vaa lofelaiti ti gɛni ti ya. Naati ka ti ga nimiza vaa lofela gaaɓelagiti, naati ka GALA ná-ziiɗulagi laazeelizu ga tiye.

2 Gɛ anii ta gaani, kulaai ga kpolodei, suɗalagai ege sanu veelei, ta daavegai ga abui. Niiti ti pile soɓɓɓi file zuai ma, ta baaɗulabai ma, ta daaseigi lieɗi ma, ti gɛni lɔni kpolodei ga, keai ege veelei, kɔnigiti GALA ge feeni ti ya, naati ti gɛni ti ya.

3 Ti gɛni GALA ná-botigɛ nui Moize ná-guyei loozu, ta Baala Zivoi ná-guyei, ti da ge ma:

«Da-geewotiiti boɗɗɗe, ti maayikive,
Maligii GALA Zɛbei-Pɛ-Maligii!
Da-veleiti solege, ti ga gaamai,
ziiti ta-Masagi!

4 Maligii, ɓe ga ɛ la luaa ɛ va?

Be ga ɛ la ɛ-ɓɗi lebia?

Mazɗɗo da gila kpe no ga ɛ nadegai.

Ziiti pe ta va, ti noke ɛ wu,

mazɗɗo da-lelebo faiti ti gfulaa keɛma.»

5 Naa volumna, gɛ GALA sei veelei gaani geegɗɗɗi zu, daalao, ɓe zeele woo zɛge veelei makesu ná.

6 Geezuɗgeela lofelaiti niiti nimiza vaa lofelaiti ti gɛni ti ya, naati ti gfulani GALA sei veelei wu, ti

maagilini ga geze vago zegei, koleai, é da volo, zanu saamağiligi ģeni ti-ğaka wu.

⁷ Zenvu su ani naanigoiti tağila ge zanu anijaka ləfelai veeni geezuğeela ləfelaiti zea, ti laavegai ga GALA nii é vulua ģoğoğ, naa ná-ziiğulagi.

⁸ GALA sei vɛɛi wuulaaveni ga duului, GALA ná-ɛbiyai ta ná-zɛbɛi maavele ma. Nu nɔpɛ ge la ģeni zooga é va ɛ GALA sei vɛɛi wu, eyɛsu geezuğeela ləfelaiti ta-nimiza vaa ləfelaiti gaabɛla.

16

GALA ná-ziiğula anijaka ləfelaiti

¹ Gè woo wolai ta mɛnini, é zege GALA sei vɛɛi wu, é ģe geezuğeela ləfelaiti ma: «À li, wo GALA ná-ziiğula anijaka ləfelaiti suwo, wo pu ya eteai zu.»

² Geezuğeela mɔungi liini, é ná-anijakai zuwo, é pu ya eteai zu. Divologi ná-taɓai ģaawanaai gola, naa lɔni nuiti ba, niiti filɛ zuai ná-poogi ģeni ti va, ta ti ģeni nɔkɔsu baağulabai wu.

³ Geezuğelai velesɛi ná-anijakai zuwoni, é pu ya kpolodɛi ģa. Ziei ģeni eɣɛ nu voomai ma ɲamai, fuluanii kpein ge zaani, niiti ti ģeni kpolodɛi wu.

⁴ Geezuğelai zavasɛi ná-anijakai zuwoni, é pu ya zɛ wolaiti ga ta zɛungiti su. Ti pɛ ti valiboni, ti ģe ga ɲamai.

⁵ Gè geezuğelai woomɛnini, nii é zeini zɛ vaiti unda, é ģe ma:

«È zɔlegɛ, da ģa è ná, da ģa è ģeni ná,
da ģa è ga GALA ɲadegai,
eɣɛvelei è niima lukpoiti gaaleveai la.

⁶ Mazɔɔ ti da-nuiti ta GALA goo wo nuiti ma ɲamai vuuni,

é namai vea ti ya ga ti ɓɔɔle la,
naa zolooge ti ma metu!»

⁷ Gè zalaɗa ɗulazuwe woomenini, é da ɗe ma:
«Ungo, Maligii GALA, Zebɛi-Pɛ-Maligii,
da-lukpɔɗaaleveiti ta ga gaamai, ti zolege!»

⁸ Geezuɗeelai naanisiei ná-anɪnakai zuwoni, é
pu ya foloi ma. Ma zobogi veeni foloi ya ga é da
nuiti gala ga ná-abui.

⁹ Nuiti ti ɗeni ɗalazu ga die golai. GALA nii
zobogi be naama nimiza vaiti unda, ti ɗeni woo
ɲɔiti bosu naa laalɔɗma, ti la ti-zie veleɪ maaval-
iboni, ti va lebiyai ve GALA be.

¹⁰ Geezuɗeelai laɔlusiei ná-anɪnakai zuwoni, é
pu ya file zuai ná-masa kpɔkpɔgi ma. Kpidii weeni
ná-masada yooi pe su. Nuiti ti ɗeni ti-nɛgiti miizu,
taɓai maavele ma.

¹¹ Ti ɗeni woo ɲɔiti bosu geegɔɔgi ma GALAGI
laalɔɗma, taɔzei taɓai va ta divologi va é ɗeni ti va.
Kele ti la ɗeni ti-zie veleɪ maavaliboni, ti va zeɗe ta-
ɗeewoti ɲɔiti polu.

¹² Geezuɗeelai laɔzitasiei ná-anɪnakai zuwoni, é
pu ya zie wolai Efelate ɗa. Ma dei vɔɔni, ga é pelei
beɛɛ masagiti be, ti vaazu, ti zeɗe folo ɗulazu veleɪ.

¹³ Gè kɔzɔba yenvu savagɔiti kaani, ti ɗeai eɗe
zɔlogiti, ta ɗeni ɗulazu vamɔɗɔgi laave, ta da ɗula file
zuai laave, ta da ɗula zeɛ ɗala goo wo nui laave.

¹⁴ Tiya ɗa ti ga ine zenvuiti, ti laavɔɔ vaiti keɛzu.
Zenvu savagɔi niiti ka ti liizu etea masagiti pe pɔ
beɛti, ga ti ti ɗaale ba kɔɔɗo vai ma, GALA Zebɛi-Pɛ-
Maligii ná-folo wolai zu.

¹⁵ Maligii ɗe ma: «Wele, na vaazu eɗe unma nu!
Undaane nu ɗa ga naama nui, nii é welezu ɓɔɗo ma,

é da ná-segeiti make, ga é mina zie ga maapakai, nu mina unfesu ga!»

¹⁶ Zenvu jɔiti ti masagiti gaaleeni ba naama adave, ve ná laasei ge Ebulu wooi zu ga Gaalemagedon.*

¹⁷ Geezuɣeelai lofelasiei ná-anipakai zuwoni, é pu ya fiilei zu. Wooi woni woo wola zu, é gɔla GALA sei velei wu, é zege masa kpɔkpɔgi ɔ bɛ, é ge ma: «É bega ga ge!»

¹⁸ Mainmainti ti da saɣa, wooiti ti da gɔla, tonai da kpune, zou bali wolai geeni, nii keɣala you bali wola la de geeni kaipa nuɓusei gɔlani etea.

¹⁹ Taa wolai valini su sava, zooiti pe ta-laa wolaiti ti woloni. GALA ge la geeni yeemani Babilone taa wolai ma, é ná-ziawɔi lɔni da, é ɓɔɔle la, ná-ziigɔla golai ma loɔi.

²⁰ Zie zaama yooiti pe ti jeeleni, nu la mɔ gize nɔpe kaani volu jegelein.

²¹ Sakɔtu wolaiti, nii buɣegi a ge ga kilo vuunaanigo (40) geɣala, naati ti geeni zegezu geezuve, ti da loo nuɓuseiti ma. Nuɓuseiti ti geeni woo jɔiti bosu GALA daalɔɣɔma, tɔzei sakɔtui ná-nimiza vai va, mazɔɔ naama nimizai jɔuni gola da ge leve.

17

Koloɣolo anzanui leɛ vai

¹ Naa voluma geezuɣeela lofelai, niiti anipaka lofelai geeni ti ya, naa gila ge vaani, é ge mɔ: «Uaa leɛ,

* **16:16 16:16** *Gaalemagedon* ga ga Megido taa wolai ma gizei, taai nii é vuuni nemei zu Kaalamele gizei ɣɔɣave, ve mɔungi zu, kooɣo baagiti ti ɣɔni ná. Wele veti: TqN 5:19; 2Ma 23:29.

kologolo anzanu wolai nii é zeini zīe wolaiti ga, gè ná-peelalai ma bakai le ga de, é zeelizu ma.

² Etea masagiti ti lōni kologologi zu ta tiye, eteai zu nuḅuseiti ti ḅōleni ga ná-kologolo dōi, é ti zo.»

³ GALA Zenvui yeini mā, geezuḡeelai li ga ze tevebai zu. Gè anzanui ḡaani miná, é zeini file zua ḅaigi ḡoma, nii woo ḡou wo fai GALA daalḡoma, naa ma laaseigiti ti maave pe, nōungi ḡeni ba lōfela, minei ḡe ba puu.

⁴ Anzanui naa maagilini ga seḡe ḅaigi ta seḡe ḅai sōsōgi, maagili ga zanugi é da volo, ta kōtu zōngō ḅaagiti. Zanu ziawai ḡeni zoni zea, daavegai ga kōzōba vaiti kpein é sōlōogai ná-kologologi zu.

⁵ Dōḡfuzu vai ma laaseigi zeḅeni tovalave ga: «Babilōne wolai, kologolo anzanuiti ti-lee ve, ta etea ḡōzōba vaiti».

⁶ Gè anzanui naa ḡaani, GALA ná-nuiti ma ḡamai, ta Yesu ná-zeeleiti ma ḡamai sogai eḡe dōi. Kaai ma bē, dàavōni gola.

Kologolo anzanui ná-fai ma lōḡfuzu vai

⁷ Geezuḡeelai ḡeni mā: «Leeni vaa zu è laavōzu? Nà anzanui naa ná-fai ma lōḡfuzu vai voluve wosu è ma, ta file zuai é seḡezu, nii nōungi ba lōfela, minei ba puu.

⁸ File zuai è kaai, é ḡeni vulua mōungi, keḡe é la mō ná, maanēve é le, é ḡula zeḡezaḡa ḅokulagi zu, é li ná-undaaviligi zu. Etea zu nuḅuseiti, niiti ti-laaseigi la zeḅeni zenvu zeḅei zu kaipa eteai ḡete yee ma, naati daa ḡa vō, ta file zuai ḡaana, tōzei é ḡeni vulua mōungi, keḡe é la mō ná, tama toḡa ḡulazu keḡema mōnō.

⁹ «Kení gĩmalai gē nu ya vε. Noun dɔfelaiti ta ga gize lɔfelaiti, niiti anzanui zeini ti unda.

¹⁰ Kεε ta balaa ga masa dɔfelaiti. Dɔɔlugɔiti ti loa bu, gilagi gɔ ná, zɔi la dε vaani. Siεgi zu é vaazu la, maanεvε é yε ná nɔ yeegeɣala go laawu.

¹¹ Filε zuai é gēni vulua mɔungi, kεε é la mɔ ná, naa bɔɔɔi gɔ é ga masagi lɔsavasiεi, toɣa balaa ga dɔfelaiti ti ta, toɣa liizu undaaviligi zu.

¹² «Ma minε puugɔiti è ti gaaí, naati ta ga masa puugɔiti, ti la dε masadai zɔlɔni, kεε ta masadai ma zobogi zɔlɔ yeegeɣala gĩla daawu vɔɔma ta filε zuai.

¹³ Ti gɔozu gĩsiεi gɔ ga ani gĩla nɔ, ga ti ti-zεbei ta ta-zobogi ve filε zuai ya.

¹⁴ Ta kɔɔi vεε Baala Zivoi va, kεε Baala Zivoi gɔ pile sɔlɔ ti ma, mazɔlɔ tɔ gɔ é ga maligĩiti ti-Maligĩi, ta masagiti ta-Masagi. Ná-nuiti é ti loligai, é yiimazege ga tiye, ti ga wooɣegĩla nuiti, ta naati ta vɔni ti ma balaa.»

¹⁵ Geezuɣeelai gēni mà mɔnɔ: «Ziεiti è ti gaaí, niiti kologolo anzanui zeini ti gɔ, naati ta ga nubuseiti, ta bεbeiti, ta ziiti, ta zii wooiti.

¹⁶ Minε puugɔiti è ti gaaí, ta filε zuai, ta kologolo anzanui wɔinzege, ti maavo, ti maanakai gĩla, ti ma zuai mi, ti mɔtai gĩla.

¹⁷ Mazɔlɔ GALA ge puuni ti-yiimaveti ga ti kisu vaiti daazeeli, ti zoloo faa gĩla ma, ti ta-masadai ma zobogi ve filε zuai ya, eyεsu GALA daawooiti ti vile su.

¹⁸ Anzanui nii è kaai, naa gɔ é ga taa wolai, é masadai gēzu etei zu masagiti pε unda.»

Babilone loo vai bu

¹ Naa volumna, gè geezuḡeelai taḡili kaani, é yei, é zeḡe geezuḡe. Zobo golai ḡeni zea, é da volo, ná-foloi eteai pe suḡalani.

² E kpeeí looni, é wooḡula la, é ḡe ma:
 «É loa bu, é loa bu, Babilone taa wolai!
 E ḡea niizu niina ga inegiti seizuḡe,
 ta kəzəba yenvui pe dəḡfuzuḡe,
 wəni ḡəzəai ma zii pe wəinzeḡeai, naati puuzuḡe.
³ Mazəḡə é ná-koloḡolo ziiḡula dəai loni ziiti pe da,
 ti bəale la.
 Eteai zu masagiti ti bəḡə ləoni koloḡologi zu ta tiye,
 eteai zu yaḡoiti ti ḡeni ga naavolo nuiti, ná-kpətei
 lateḡegai maavele ma.»

⁴ Gè woo taḡili mənini, é zeḡe geegəḡogi zu, é da ḡe ma:

«Nà-nuḡuseiti, à ḡula Babilone va,
 naa ḡa a ke, wo mina vəpəe ná-kotoiti ba,
 wo va wəno zəḡə ná-nimizai zu, é vaazu səḡəsu.

⁵ Mazəḡə ná-kotoiti ti ḡaaḡəga ba, eyesu é zeeli
 geegəḡogi ma,
 GALA ge la yeemani ná-telebotala vaiti ma.

⁶ A sala, eḡeḡelei é ḡeni salai wosu da.
 A ná-kəewotii ma vəeda felegəi ve zea.
 Ziawəi é puuni su wo və, à ma yeeḡaaḡaagi ḡe su
 fele, wo fe zea.

⁷ Uelei é bəḡə wəḡəni la,
 é lə bəḡəyiimaḡeai zu,
 à kpəḡəi ta nimizai zei ma ḡana nə!
 Təzei toḡa ḡeezu yiimaḡe:
 «Nà zeini anzanu masadai zu, gè la ga poanza,
 eyesu pe gè la gaazuḡevu zəḡəga pe!»

⁸ Naa maavele ma, ná-nimiza vaiti ta zeí ma wóoma folo gíla daawu, saa zeebei, gaazudevui, pului, tofa gíla ga abui. Mazólo Maligíi GALA nii é toun tukpógaalevea, zobogi ga be.»

⁹ Etea masagiti, niiti ti bófo lóoni ná-kologologi zu ta tiye, ta ná-bófoyiimagéi, ta wólo, ti dá bófo maawóin ná-faa zu, siegi zu ti taa wolai gíla luului gaazu la.

¹⁰ Ta lo goozama, kpóbi é zeizu ma, naa ma luai maavele ma, ti dá gí ma:

«Ee, nimizai! Niima nimiza ga ga lee!

Ee, Babilone, taa wolai ná-zobogi wóolóai!

Yeegégíla gíla kpe nɔ daawu, peelalai ma bakó zeelia è ma!»

¹¹ Etea yaagóiti ta wólo balaa, ti dá bófo maawóin ná-faa zu, tózei nu nɔpe ge la mɔ ta-zólaiti ta geyazu,

¹² ta-yaago zólaiti ti ga zanugi, walii, ta kɔtu zongo baagiti, naa vee kɔtu zongo baagi va é ga pelegi, ta geze vago zefei, ta ma bóigi, ta ma bói sósogi, naa vee soa zefei va, ta gulɔ maku neene guluiti ma zii pe, ta anii ma zii pe kpetai ga see niigai, anii kpein kpetai ga gului nii pagai gola, naa vee kɔlu bóigiti ba, ta kɔluiti, ta kɔtui daa ga maalebelegi,

¹³ kanegiti balaa, ta tufa maku neenegiti, naa vee gulɔ maku neenegiti ba, naa volu miilegiti, ta ansanegiti, ta dói, naa vee gulɔ va, ta bulu vukɔ vagoi, ta moloi, níkɛiti ta baalagiti, naa vee soóiti ba, wotoloiti, ta dúóiti, naa vee kɔo luóiti ba.

¹⁴ Yaagóí niiti ti dá gí taa wolai naa ma:

«È yiima aniiti kpein ti wóin gíni è ma, ti nelea.

Ani vagoiti, aniiti ti volo zu, ti pe ti loa ya è ya,
è la mo ti zoloo ga volu pe!»

¹⁵ Yaagoiti ti ta-betei zoloo gai yaagolai zu ti geni
kezu taa wolai naa zu, ta lo goozama, kpalo é
zeizu ma, naa ma luai maavele ma, ti da wolo, ti da
bogo maawoin,

¹⁶ ti da ge ma:

«Ee, nimizai! Niima nimiza ga ga lee!

Taa wolai maagilini ga geze vago zedei, sege boigi
ta sege boi sasoigi,

é bogo betei ga zanugi ta kotu zongo baagiti.

¹⁷ Yeegegala gila kpe no laawu, naama naavoloiti
pe ti gologologa!»

Bato leve nuiti pe, ta zie gaa zie wo nuiti pe, ta
niiti pe ti botii kezuzi zieti ga, ta niiti kpein ti gonogi
zoloo su ziei ya, ti pe ti loni goozama,

¹⁸ ti da kpeei loo, ti geai ma gala luului gaazu, ti
da ge ma: «Taa wolai begele ga kulaai ga taa wolai
nii?»

¹⁹ Ti geni fufiligi vuuzu tounngiti ma, ti da wolo, ti
geni gaalei zu, ti geni kpeei loozu, ti da ge ma:

«Ee, nimizai! Niima nimiza ga ga lee!

Taa wolai, niiti kpein batoiti ti ti ya kpolodei ga,

ti pe ti ta-betei zoloo ge ga toun sabui,

yeegegala gila kpe no daawu, é valaga ti pe ma!

²⁰ Geegolagi, goozune too vai zu bu!

GALA ná-nuiti, wa balaagi, keelaiti, GALA goo wo
nuiti, à goozune!

Mazolo GALA ge ná-tukpoi gaalevea,

tazei faa poi va é keeni ga woye!»

²¹ Názu ga geezugelai sebei woloai gola, naa
kotui zegeni la buidai ga molo ziga gotu wolai
gevele, é pili ya kpolodei wu, é ge ma:

«Pele g̃ana Babilone taa wolai vilisu ya la ga
maaḡaai,

é la m̃ḡaa eyesu p̃e.

²² Eysesu p̃e nu la m̃ḡa k̃oni goomeniga taai t̃ei su,
ḡaa guye zoḡoa woo, ḡaa koole ṽee woo, ḡaa puvu
f̃ee woo.

Nu la m̃ḡa anii ma zii ñope ma wotiḡe nu ḡaa ná.

Nu la m̃ḡa koda ziḡa lu ñope meniga ná.

²³ Lanbo zeze la m̃ḡa voloa ná p̃e.

Anzazinigi ta anzai woo la m̃ḡa meniga náve p̃e.

Mazolḡo ḡa-yaḡoiti ka ti ḡeni ga zobobe nu wolaiti
eteai zu,

é nuḡuseiti p̃e yaavani ga ḡa-zoḡo vai!

²⁴ GALA goo wo nuiti, ta GALA ná-nuiti,

ta niiti ḡoin ti ti vaai eteai zu,

é ṽo be ḡa ti-ma ḡamai ḡaani ná.»

19

Pile s̃alḡo guyei

¹ Naa ṽoluma, ḡe woo wolai menini geeg̃olḡi zu,
eg̃e beḡe wolai wooi, é ḡa ḡe ma:

«Aleluya!

Kizogi, ta lebiyai, ta zeḡei ta ga ada-GALAGI ñonḡo!

² Tḡzei ná-tukpḡḡaaleveaiti ta ga gaamai, ti zoḡege.

E koloḡolo anzanu wolai veelala,

nii é ḡea eteai ḡologolosu ga ná-koloḡologi.

GALA ná-botiḡe nuiti é ti vaani,

é ti-ma ḡamai votokula ma.»

³ Ti ḡeni ma m̃onḡo:

«Aleluya!

Taa wolai ḡala luului ḡa le eyesu ḡo!»

⁴ Kewola wɔɔ ɔuufelegɔ maazu naanigɔiti (24) ta zenvu su ani naanigɔiti ti laani GALA bu, nii é zeini masa kpɔkpɔgi ɔa, ti nɔkɔ bu, ti ɔe ma:

«Amina! Aleluya!»

⁵ Wooi ta ɔulani masa kpɔkpɔgi ɔɔ bɛ, é ɔe ma:

«À ada-ƐALAGI maamuse, wo pɛ ná-botigɛ nuiti, wɔiti wo luazu ba, ɔolomadɔɔiti ta seizumaanɛgiti!»

⁶ Gè wooi ta mɛnini, eɔe bebe wolai wooi, ti da zɔɔe, eɔe zie wolai zulu gooi, eɔe nɔ geeɔade lu golai, ti da ɔe ma:

«Aleluya!

Mazɔɔ Maligii, ada-ƐALAGI, Zebei-Pɛ-Maligii, ná-masadaí zɛgea.

⁷ Ade ɔoozunɛ, ade ɔɔkɔ, ade lebiyai ve tɔun bɛ!

Mazɔɔ Baala Zivoi anza beai maazaa kui zeelia, Anza Beai ɔɔɔ ɔetɛa.

⁸ Ma zobogi veevɛ bɛ ga é ɔɔɔ maagili ga geze vago zɛgei, koleai, é da volo.»

(Geze vago zɛgei naa ɔa é ga GALA ná-nuiti talelebogi ma ɔɛwotiiti.)

⁹ Geezuɔeelai ɔɛni mà: «Sevɛ ga: Undaanɛ nu ɔa ga naama nuiti, niiti ti loligai Baala Zivoi ná-anza bea maazaa kui ma laamii wosuvɛ!» Naa ɔolu é ɔɛni mà: «Wooi niiti ta ga GALA ná-gaama ɔɔɛiti.»

¹⁰ Gè laani kɔɔwu ga gè nɔkɔ bu, kelɛ é ɔɛni mà: «Mina naa ɔe! Nà ga botigɛ nui ga dɔun è ɔevele, ta è-ɔɛleaiti kevele, niiti ti ɔiliai gaamai va, nii Yesu ga ma zeelei. Nɔkɔ GALA bu!»

Mazɔɔ gaamai nii Yesu kulaai kelɛma, naa ɔa é feai GALA goo wo nuiti zea.

Soo bize nui é soo ɔolegi ɔoma

11 Naa volu gè geegɔlɔgi laalaogai ɣaani. Soo ɣolegi ɣulani kələma. Zɔi é zeini kɔma, daaseigi ɣeni ga «Woodɣɣila Nui ta Gaama Nui». Toɣa tukpɔi ɣaalevezu, é kɔɔi ɣɔ ga telebodai.

12 Gaazugɣezeiti ti ɣeni volozu eɣe abuzogi, masa bɔɔlɔ mɔinmɔingiti ti ɣeni unba. Daaseigi zɛvɛai maave, nii nu nɔpɛ ge la kwɛɛ, keni tɔ ɣila nɔ.

13 Maagɣilini ga seɣei nii zɛbɛai ga ɣamai. Daaseigi ɣa ga: «GALA daawooi».

14 Geegɔlɔgi zu ɣɔɔɣɔ nuɔuseiti ti vilɛni polu, ti zeini soo ɣolegiti kɔma, ti maagɣiliai ga geze vago zɛɣeiti, ti ɣoleai, ti ɣadegai.

15 Boɣa zɔkpɔ ɣaaligi ɣulani daave, naa ɣa é ziiti doɣazu la. Toɣa lo ti luɣɔ ga kɔlu lukpɔi. Toɣa leezein ziɣa GALA Zɛbɛi-Pɛ-Maliɣii ná-ziɣula golai ma lɔɔ bɛɛzuvɛ.

16 Daaseigi zɛvɛvɛ ná-seɣeun golai ma, ta kpalai ma ga: «Masagiti ta-Masagi, maliɣiiti ti-Maliɣii».

17 Naa vɔluma gè geezugeelai ɣaani, é loni foloi zu. E bɔɛni wɔniiti pɔ, ti ɣovesu geezuvɛ, é woɔɣula la gola, é ɣe ma: «À va, wo ɣaale ba GALA ná-fɛti wolai zu,

18 naa ɣa a ke wo masagiti ma zuaiti mi, ta kɔɔɣɔ ɣundiɣiiti ma zuaiti, ta kɔɔɣɔ nuiti ma zuaiti, ta sooiti ma zuaiti, ta ti ɣɔma nuiti ma zuaiti, nuɔuseiti pɛ ti-ma zuaiti, wɔɔlɔiti ta duɔiti, bolomadɔɣɔiti ta seizumaanɛgiti.»

19 Gè filɛ zuai ɣaani ta etea masagiti. Ti ta-ɣɔɔɣɔ nu vɛbɛi ɣaaleɛni ba, ti va kɔɔi vɛɛ soo ɣɔma nui va ta ná-kɔɔvɛbɛi.

20 Filɛ zuai zoni, é bɔ zɛɛ ɣala goo wo nui va, nii é ɣeni laavɔɔ vaa wolaiti kɛɛzu suai vɛ. Naama laavɔɔ vaiti maavele ma, é zooni é nuɔuseiti yaava, niiti

suai ná-poogi ɣɛni ti va, ti da nəkə baagʉlabai wu. File zuai ta zɛɛ ɣala goo wo nui ti felego ti ma vului vilini abu boigi zu, nii é ɣalazu ga timinigi.

²¹ Kooɣo nui mətaiti ti zaani ga boɣa zəkpaɪ nii é ɣulani naa laave, nii é zeini sooi ɣoma, wəniiti pɛ ti yiɣoni ga ti-ma zuai.

20

Kona waagila (1.000) masadai

¹ Naa vɔluma gɛ geezugɛelai ɣaani, é yei, é zɛgɛ geegɔɔgi zu, zɛgɛzaɣa bokulagi ma baɣui ɣeni zea, ta yɔɔɣo zɛbɛɛ golai.

² E vamɔɣgi zoni, nii é ga kaali wɔɔzaɣagi, é ga Inɛgi, Setana. E gilini ga yɔɔɣoi, é va yɛ ga kona waagila (1.000) daawu.

³ E foɓeni zɛgɛzaɣa bokulagi zu, é daagʉlu ma, é yeevɔzɛ ba, naa ɣa a kɛ é mina mɔ ziiti yaava, eyɛsu kona waagilagi (1.000) ɓe. Naa vɔluma, maanɛvɛ ga é vie, é yeeɣɛɣala go ɣɛ.

⁴ Naa vɔluma, gɛ masa kpəkpaɣiti kaani. Zɔiti ti ɣeni zeini ti ɣa, zobogi veeni ti ya ga ti tukpaɪ ɣaaleve. Gɛ naati zɛnvuiti kaani, niiti unteve zaai zeelini ti ma, tɔɔzei ti Yesu ná-gaama ɓɔɛi laazeelini ta GALA daawooi, ti la ɣeni nəkəni file zuai wu, ɓaa baagʉlabai wu, ta ti la ɣeni poogi zɔɔɔni ti-lovalave, ɓaa ti-yeei va. Ti vuluni su vɔlu, ta Kilista ti masadai ɣɛ vɔɔma kona waagila (1.000) daawu.

⁵ Naa ɣa é ga buzeɣɛ mɔungi saai ya. Gɔvɛi zɔiti ti la ɣeni vuluni su, ti va zɛnvui wo, eyɛsu kona waagilagi (1.000) ɓe.

⁶ Undaanɛ nu ɣa ga naati, zɔiti ti ɣɛɛzu buzeɣɛ mɔungi zu saai ya! Ta ga GALA nənɔ, saai velesiɛi

ná-zobo ge la gɛa ti ma. Ta gɛ ga GALA ta Kilista ta-zalaɣa gɔla nuiti, ti masadaɪ gɛ vɔɔma ta Kilista kona waagilagi (1.000) laawu.

Pile sɔlɔ fai Setana ma metu

⁷ Siɛgi zu kona waagilagi (1.000) ɓesu da ga leve, Setana ɣa vie, é gɔla ná-kasoi ɣa.

⁸ Toɣa li, é ziiti yaava, ti eteai ma zoko naanigɔiti pɛ su, naa ɣa é ga Gɔge ta Magɔge,* é ti gaaɛ ba kɔɔɣɔ vai ma, ti-liegɔi ɣa gɛ ga kpolodeɪ goba naɣaɛgi lieɣɔi.

⁹ Ziiti ti wuzegeni eteai zu ná pɛ, ti li, ti GALA ná-nuiti ta-gɔlaaɣai maaɣooli, ta taa wolai GALA wɔindai la. Kelɛ abui yeini, é zeɣe geegɔlɔgi zu, é ti gɔla metu.

¹⁰ Inɛgi é gɛni ti yaavazu, naa vilini abu ɓoigi zu, timinigi zu, vɛ filɛ zuai ná ta zɛɛ gɔla goo wo nui. Ti maa ɣa nɔɣɔ folo vɛɛ kpidi va eyɛsu gɔ.

Tukpɔɣaaleve gaaɓelagi

¹¹ Gè masa kpɔkpɔ golai ɣaani, koleai, ta zɔi é gɛni zeini ga. Zooi ta geegɔlɔgi ti ɓizeni, ti vela ba. Nu gaaazu la mɔ laani ti ma pɛ.

¹² Gè gɔvɛiti kaani, seizumaanɛgiti ta ɓolomadɔɣɔiti, ti lɔni masa kpɔkpɔgi ɣakalavɛ. Seveiti daalaoni. Sevei taɣili daalaoni, naa ɣa é ga zenvu zɛvɛi. Gɔvɛiti tukpɔɣaaleveni, é zoloo ti-zie veleiti ma, niiti ti zɛveni seveiti su.

¹³ Kpolodeɪ gɔvɛiti feeni, niiti ti gɛni bu. Saai ta gɔvɛalaazu ti gɔvɛiti feeni, niiti ti gɛni ti ya. Ti

* **20:8 20:8 Gɔge ta Magɔge:** Daaseigi naati ka ti vɛai zii naati ba, ti vaazu wuzegɛzu GALA ná-nuɓuseiti daalɔɣma, folo gaaɓelagiti su. Welɛ vɛ: Ezk 38:1–39:29.

ḡilagilagi pɛ ti lukpɔḡaaleveni, eḡevelei ti-zie veleiti ti ḡɛni la, ti ti ḡɛni.

¹⁴ Saai-yo, ḡɔvealaazu-o, ti felego pɛ ti vilini abu boigi zu. Abu boigi naa ḡa é ga saai velesiei.

¹⁵ Nu nɔpɛ daaseigi zɛveai la ḡaani zɛnvu zɛvei zu, naa vilini abu boigi zu.

21

Geegɔlo niinei ta zou niinei

¹ Naa volumna, gè geegɔlo niinei ta zou niinei ḡaani. Mazoloo geegɔlo mɔungi ta zou mɔungi ti jɛleni, kpɔlodɛi la mɔ ḡɛni ná.

² Gè taa jadegai ḡaani, Zeluzalɛme niinei, é da yei, é zeḡe GALA pɔ bɛ geegɔlogi zu, kɛvele beṭɛai eḡe anza beai, maagɛliai sinigi vɛ.

³ Gè woo wolai ta menini, é zeḡe masa kpɔkpɔgi vɔ bɛ, é da ḡɛ ma:

«Wɛɛ, GALA seizuvɛ ḡa niina nuiti saama!

Toḡa yɛ zeini niina ti zaama,

ti ḡɛ ga ná-nubuseiti,

GALA boḡɔi ḡa yɛ ti va.

⁴ Toḡa ti-ḡaazudɛi pɛ kpale,

saa la mɔ loa eyɛsu pɛ,

ziizoolɛ vaa la mɔ ḡɛa ná, ḡɔlo vaa pa, nimiza vaa pa.

Mazoloo faa mɔungiti ti jɛɛɛa.»

⁵ Zɔi é ḡɛni zeini masa kpɔkpɔgi ḡa, naa ḡɛni ma: «Niizu ná niina aniiti pɛ kpɛɛzu ga niine.» Naa volu é ḡɛ mɔ: «Sɛvɛ, mazoloo dɔawooiti ta ga gaamai, maanɛvɛ nu la ti la.»

⁶ E ḡɛni mɔ: «É bega ga ḡɛ! Nà ḡa gè ga Alefa ta Womega, tɔzeizuvɛ ta gaabelazuvɛ. Zɔi kpɔole

wəin ma, nə kpəole dəi ve zea ga zenvu dəungi, geya la ba.

⁷ Zəi a pile sələ, naa ɟa vebəanii naa maazələ ga nənə, nə ɟe ga ná-GALAGI, toun ka ɟe ga doun zunui.

⁸ Kələ dualua nuiti, ta kidaalevelala nuiti, ta kəzəba vaa ɟe nuiti, ta nu vaa nuiti, ta koloɟolo nuiti, ta pote faa ɟe nuiti, ta kəɟɟo gani kəɟo nuiti, ta zee wo nuiti pɛ, naati diizuve ɟa ga abu boigi zu, é ɟalazu ga timinigi, naa ɟa é ga saai velesiɛi.»

Zeluzaləme niinɛi

⁹ Geezuɟeela ləfelaiti niiti nimiza vai ma anipakaiti ti zoni ti ya, ti laavegai ga nimiza vaa ɟaabelagiti, naa gila ge vaani, é ɟeni mə: «Va, gè Anza Beai lɛ ga də, é ga Baala Zivoi anzai.»

¹⁰ GALA Zenvui yeini mə, geezuɟelai lɛ ga ze gize ɟaəɟooza golai unmaɛ. E taa ɲadegai Zeluzaləme ləeni ga ze, é ɟeni yeizu, é da zeɟe geegələgi zu, GALA pə bɛ.

¹¹ E ɟeni volozu ga GALA ná-ləbiyai ma voloi, taai zu da volo eɟe kətu zəngə baagi ma voloi, eɟe kətu zəngə baagi é ga zasepegi, suɟalagai ga kilisetalegi ɟevele.

¹² Siɟi golai ɟeni ma, gaəɟooza. Daave ɟeni ba ga puugə maazu felegə (12), geezuɟeela puugə maazu felegə (12) ɟeni loni daaveti. Izilayele woloda puugə maazu felegəiti (12) daaseigiti ti zəveni daave ma bogiti ma.

¹³ Daave ɟeni ba sava folo ɟulazu vele, daave ɟe ba sava ləkpəmaɛ nu ɟəɛzuve, daave ɟe sava ləkpəmaɛ nu yeezazuve, daave ɟe sava folo liizu vele.

¹⁴ Taai ná-siḡigi ḡeni loni sebasema puugɔ maazu felegɔ (12) maazu. Baala Zivoi ná-keela puugɔ maazu felegɔiti (12) ti-laaseigiti ti ḡeni ti maavɛ.

¹⁵ Geezuḡeelai é ḡeni bɔɛzu pɔ̀, seeli kpakui é ga zanugi, naa ḡa é ḡeni zea, ga é taai ḡɔḡɔ da, ta ma zigɔdavɛti, ta ná-siḡigi.

¹⁶ Taai ḡɛvelei ḡeni ga seki naanigi, sakpai ta kogi ti ḡeni tie. E taai ḡɔḡɔni ga seeli kpakui, é ḡeni ga kɔḡɔ gani zɔligi waapuugɔ maazu felegɔ (12.000) ḡɛḡala, sakpai, kogi, ta gaalɔgai, ti pɛ ti ḡeni tie.

¹⁷ E siḡigi ḡɔḡɔni, é ḡɛ ga zeezakpa ungila pu-unaanigɔ maazu naanigɔ (144), gaalɔgai zɔligɔi, nuɓusei ná-ani ḡɔḡɔ pelei ḡana geezuḡeelai kɛni la.

¹⁸ Siḡigi loni ga kɔtu zɔngɔ baagi daa ga zasepegi, ta taai bɔḡɔi ḡeni ga zanu kitei, suḡala eḡɛ vɛɛɛi.

¹⁹ Taai ma zigɔigi ma zebasemaiti ti bɛtɛni ga kɔtu zɔngɔ baagi ma zii pɛ. Sebasema mɔungi ḡeni ga zasepegi, felesiei ḡɛ ga safiilegi, savasiei ḡɛ ga kalesedowanegi, naanisiiei ḡɛ ga emelɔdegi,

²⁰ dɔɔlusiei ḡɛ ga wonikesegi, dɔzitasiei ḡɛ ga saaledowanegi, dɔfelasiei ḡɛ ga kelizolitegi, dɔsavasiei ḡɛ ga beelilegi, taavuusiei ḡɛ ga topazegi, puusiei ḡɛ ga kelizopelazegi, puugɔ maazu ḡilasiei (11) ḡɛ ga tuulekowazegi, puugɔ maazu velesiei (12) ḡɛ ga ametisetegi.

²¹ Daavɛ ma ɓo puugɔ maazu felegɔiti (12) ti ḡeni ga kɔtu zɔngɔ baagi nii daa ga pɛɛlegi, kpogi ḡilagilagi pɛ ge ḡeni ga pɛɛle gila kpe nɔ. Taai ḡoozu vɛle wolai ḡeni ga zanu kitei, suḡalagai eḡɛ vɛɛɛi.

²² Gè la ḡeni GALA sei vɛɛ ḡaani nɛḡɛɛin taai nii zu, mazɔɔ Maligii GALA, Zɛbɛi-Pɛ-Maligii ta Baala

Zivoi ta ga ma GALA sei vɛɛi.

²³ Taai nii bɛdɛ la folo va baa alugi va, ga é va sugala, mazɔɔ GALA ná-ɛbiyai ga é volozu su, ta Baala Zivoi bɔɔɔi ga é ga ná-lanboi.

²⁴ Ziiti ta zɛ ná-wozakalagi ga, etea masagiti ta li pɔ bɛ ga ta-ɛbiyaiti.

²⁵ Ma zigɔdaveti daa la gɔlua pɛ, mazɔɔ taai naa zu, kpidi la mɔ vɛa ná eyɛsu pɛ.

²⁶ Ta va ná ga naati pɛ, niiti ti ga ziiti ta-ɛbiyaiti ta ta-maamuseiti.

²⁷ Kɔzɔba ani nɔpɛ ge la ɛa taai tei su, anɛɛ nui nii é bɔɔɔ lɔzu kɔzɔba vaiti su, ta zɛɛi zu. Keni naati nɔ ga ta ɛ ná, niiti ti-laaseigi zɛvɛai zɛnvu zɛvɛi zu, Baala Zivoi ná-sɛvɛi.

22

¹ Geezugɛelai zɛnvu dɛ wolai ɛɛni ga ze, é da vili, é da gɔla GALA ta Baala Zivoi ta-masa kpɔkpɔgi wu, é da volo eɔɛ kɔtui daa ga kilisetalegi,

² é ɣɛni yeizu taai zaamavɛ. Zɛnvu wului ɣɛni loni zɛ wolai ɣakama felegɔiti, é da waa ga seizu puugɔ maazu felegɔ (12) konagi laawu, alu-o-alu é ɣɛni waazu ná ɣɛ gɔla. Gaalaagiti ka ti ga ziiti kɛdɛ gani.

³ Ani nɔpɛ ge la mɔ ɣɛa ná, nii GALA ná-foovooi ga yei ma.

GALA ta Baala Zivoi ta-masa kpɔkpɔgi ga ɣɛ taazuɛ, ná-botigɛ nuiti ta dɛbi.

⁴ Ta gaazuɛ ga, daaseigi ga zɛvɛ ti-lovalaveti.

⁵ Kpidi la vɛa ná eyɛsu pɛ. Nu bɛdɛ la mɔ ɣɛa lanbo zeze nɔpɛ ba, anɛɛ foloi ná-wozakalagi balaa, tɔzei Maligii GALA ná-wozakalagi ga yei ti ma. Ta masadai ɣɛ eyɛsu ɔɔ.

Yesu vaa laa velesi

⁶ Naa volumna geezugelalai ɣeni mǎ: «Niima woonti ta ga gaamai, maaneɛɛ nu la ti la. Maligii GALA, nii é wooi vuuzu GALA goo wo nuiti da, naa ɣa é ná-geezugelalai leveni, ga é naa le ga ná-botigɛ nuiti, nii maaneai é ɣe fala.»

⁷ Yesu ɣa ɣɛɛzu ma: «Wɛle, ná vaazu fala!»

Undaane nu ɣa ga naama nui, nii é ziezɛ ga niima zɛvɛi zu ɣulakelama boɛiti.

⁸ Nǎ Zan ve, ná ɣa gè niima vaiti mɛnini, gè ti ɣa. Siɛgi zu gè ti mɛnini da, gè ti ɣa, gè laani geezugelalai ɣɔɣɔwu, nii é ti lɛeni ga ze, ga gè nɔko bu.

⁹ Kelɛ é ɣeni mǎ: «Mina naa ɣe! Nǎ ga botigɛ nui ga ɔun è ɣevele, wa è-ɣeleaiti GALA goo wo nuiti, ta niiti ti ɣolozu, ti da zie ga seɛvɛi nii zu wooi. Nɔko GALA bu!»

¹⁰ Naa volumna é ɣeni mǎ: «Mina seɛvɛi nii zu ɣulakelama boɛiti ke ga doɣfuzu vaa, mazɔbo niima vaiti ke yeei maaɔugaa.

¹¹ Zɔi é ga telebotala nui, naa ye telebotala vai laawu nɔ. Zɔi é ga kɔzɔba nui, naa ye kɔzɔba vai laawu mɔnɔ. Kelɛ telebo nui ye telebo fai ɣɛɛzu nɔ mɔnɔ. Zɔi ɲadegai, naa ye boɣɔ ɲadesu mɔnɔ.»

¹² Yesu ɣa ɣɛɛzu ma: «Wɛle, ná vaazu fala! Nǎ vaazu ga kulanumaiti, gè fe ɛɛ zea, é zoloo keɛwotii ma.

¹³ Nǎ ɣa gè ga Alefa ta Womega, ma mɔungi ta ma ɣaaɓelagi, toozeizuvɛ ta ɣaaɓelazuvɛ.»

¹⁴ Undaane nu ɣa ga naati, niiti ti boɣɔ maazegeiti gbazu. Naa maavele ma, ma zobogi ɣa ve ti ya ga ti zenvu wulu waai mi, ti le taazuvɛ ga sigɔda velei.

¹⁵ Kele kəzəba nuiti ta ye taa voluve, ta zofo vaa ge nuiti, ta kologolo nuiti, ta nu vaa nuiti, ta kəzəba gani kəzəba nuiti, ta nu nape zeei neai be, é da bo, é da zie la.

¹⁶ «Nà Yesu, nà ga gè nà-geezugeelai levegai ga é niima vaiti pe daazeeli Egilisiiti su. Nà ga Davide ma zapei ma vənəbai, mavofodai, nà ga gè ga geelaalaosuve ma zomidegai, é volozu.»

¹⁷ GALA Zenvui ta Anza Beai ti gəni ma: «Va!»

Zoi é niima wooiti menisu, naa ge ma: «Va!»

Deigi kpəle wəin é ma, va,

zoi nape zenvu dei wəin ma, naa sege nə, geya vaa la ba.

Woo gaabelagi

¹⁸ Nà Zan, nà maaḁakpasu, ga nu-o-nu é sevei nii zu ḡulakeləma ḁəi menisu, ni nu a ta laana ma, nimiza vaiti ti zəveai niima zəvei zu, GALA ka naati da təun unma.

¹⁹ Ni nu ma ga ta ḡulana sevei nii zu ḡulakeləma ḁəiti da, GALA ka ma nui nənə ḡula zenvu wului ná-fai zu, ta taa ḡadegai, niiti ta-vai zəveai niima zəvei zu.

²⁰ Zoi é gaama vai niiti daazeeliai, é ge ma: «Ungo, nà vaazu fala!»

Amina! Va Maligii Yesu!

²¹ Maligii Yesu ná-zaalai ye ese pe ba.

GALA Daawoo Z_ευεi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in
Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance
Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative
Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in
any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf